

บทที่ 1

ความเป็นมา

1.1 สภาพปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทย อยู่ในช่วงการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ดำเนินการผ่านมาแล้ว จำนวน 7 ฉบับ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตการประกอบอาชีพและการสร้างรายได้ประชาชาติ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และ 2 (ปี 2504 - 2514) จะมุ่งเน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน (Infra structure) ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในแผนพัฒนาประเทศฉบับต่อ ๆ มา โดยเน้นการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ผลจากการเร่งรัดพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เศรษฐกิจการค้าขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก โดยมูลค่าการค้ารวมของประเทศเพิ่มขึ้นจาก 26,000 ล้านบาท ในปี 2504 เป็น 1,670,000 ล้านบาท ในปี 2534 หรือเพิ่มขึ้น 64 เท่า^{1/} รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น 28 เท่า และปัจจุบันธนาคารโลกได้ประกาศให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากประเทศที่ยากจนแล้ว กล่าวคือมีรายได้ของประชากร เฉลี่ย 1,500 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี

^{1/} ศรีวงศ์ สุมิตร, สาสินี วรรณบุตร, เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536) หน้า 429.

แต่ความสำเร็จด้านการพัฒนาเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง สังคมเสื่อมโทรม เกิดปัญหาช่องว่างการกระจายรายได้สูง เกิดความย่อหย่อนทางศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ค่านิยมในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมที่เคยเอื้ออาทรต่อกัน ก็กลายเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันเอารอดเอาเปรียบ ซึ่งดีซึ่งเด่น เพื่อแสวงหาความมั่งคั่งมาประยุกต์ใช้เข้ากับวิถีชีวิตของตน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้สรุปประเด็นปัญหา ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาจากการสัมมนาในระดับชาติ เรื่องแนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ได้ 4 ประการ ดังนี้

1. ช่องว่างการกระจายรายได้ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุด 20 % แรก มีสัดส่วนรายได้รวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุด 20% หลัง มีสัดส่วนรายได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้ความแตกต่างของสัดส่วนรายได้ระหว่าง 2 กลุ่มนี้เพิ่มจาก 12.2 เท่าในปี พ.ศ. 2531 เป็น 15.8 เท่าในปี พ.ศ. 2536

2. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง การขยายตัวอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ป่าไม้ยังคงถูกทำลายถึงปีละ 1 ล้านไร่ ในขณะที่ปลูกทดแทนได้เพียงปีละ 1.6 แสนไร่ ที่ดินทำกินมีปัญหาทางด้านดินเปรี้ยว ดินเค็ม และดินถูกชะล้างพังทลาย คุณภาพของลุ่มน้ำบางลุ่มน้ำได้เสื่อมโทรมลงอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างในช่วงที่ไหลผ่านกรุงเทพมหานครจนถึงปากคลองพระโขนง มีคุณภาพน้ำต่ำที่สุดจนไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ความแออัดของชุมชนที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วและ ไม่สามารถจัดบริการขั้นพื้นฐานได้อย่างเพียงพอ ทำให้คุณภาพอากาศและ เสียงในเขตกรุงเทพมหานครและ

เมืองหลัก ลดลงไปเรื่อย ๆ โดยเฉพาะปริมาณฝุ่นละอองเฉลี่ยตลอดปีมีค่าสูงเกินมาตรฐานที่กำหนด

3. สังคมมีความสับสนและมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น การพัฒนาภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างสู่นานาชาติ และเน้นหนักทางด้านวัตถุมากขึ้น ทุกขณะก่อให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย และความเคร่งครัดในการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนปัญหาการปรับตัวของคนในสังคม ให้สามารถเลือกรับวิถีชีวิต ค่านิยมของระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ อันเต็มไปด้วยการแข่งขัน การเอารอดเอาเปรียบ เพื่อแสวงหาความมั่งคั่งมาผสมผสานประยุกต์เข้ากับชีวิต และค่านิยมอันดีงามของสังคมไทย ซึ่งเน้นความสันโดษ การพึ่งตนเอง ความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ได้อย่างเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันปัจจัยทางเศรษฐกิจและภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดลงทำให้โครงสร้างครอบครัวมีแนวโน้มว่าจะมีขนาดลดลงเป็นลำดับ ทั้งในสังคมเมืองและชนบท ระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวก็ได้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดปัญหาเยาวชนและปัญหาสังคมมากยิ่งขึ้น

ความสำเร็จทางเศรษฐกิจตลอดจนการแพร่ขยายบริการสาธารณสุขมูลฐานของรัฐและความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ นอกจากจะทำให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยเพิ่มขึ้นเป็นลำดับแล้ว ภาวะการเจ็บป่วยของคนไทยกำลังค่อย ๆ เปลี่ยนไปจากโรคติดเชื้อตามธรรมชาติ มาเป็นโรคสมัยใหม่ที่มีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เช่น อุบัติเหตุ โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเอดส์ โรคจากความเครียดต่าง ๆ โรคเหล่านี้ได้กลายเป็นสาเหตุของการตายหลักของคนไทยในปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากสภาพบีบคั้นทางจิต ปัญหามลภาวะที่สะสม ความแออัดของชุมชนที่มาทับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและก่อให้เกิดการทำลายสภาพแวดล้อมของชีวิต

4. ในทางเศรษฐกิจช่องว่างการออมกับการลงทุนยังอยู่ในเกณฑ์สูง และต้องพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีและสินค้าประเภททุนจากต่างประเทศ

แม้ว่าเศรษฐกิจจะขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพในระยะที่ผ่านมา แต่ช่องว่างระหว่างการออมในประเทศกับการลงทุนอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างสูง ในปี พ.ศ. 2536 ช่องว่างการออมกับการลงทุนสูงขึ้นไป ร้อยละ 5.6 ของรายได้ประชาชาติ เมื่อเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ร้อยละ 2.5 ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยยังต้องพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีและสินค้าประเภททุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี พ.ศ. 2534 มีการนำเข้าสินค้าประเภททุน 330,000 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2536 นำเข้า 430,000 ล้านบาท การที่ประเทศไทยยังต้องพึ่งพาอาศัยการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ นอกจากจะทำให้ต้องประสบปัญหาการขาดดุลการค้าแล้วยังทำให้การพัฒนาประเทศไทยไม่สามารถขึ้นอยู่กับตนเองได้ในระยะยาวหรือไม่เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 สภาพของสังคมไทยในระดับหมู่บ้านในอดีต

สภาพของสังคมไทยในระดับหมู่บ้านหรือในชนบทในสมัยก่อนเป็นสังคมเกษตรมีชีวิตความเป็นอยู่ด้วยการทำไร่ทำนา แวดล้อมด้วยธรรมชาติ ชีวิตความเป็นอยู่จึงขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ชาวชนบทจึงมีวิถีชีวิตติดกับบ้าน ติดกับครอบครัว ติดกับที่ทำกินคือ ไร่อกสวน ไร่นา รักริถุนานที่อยู่ของตนเองไม่ยอมโยกย้ายไปที่อื่นง่าย ๆ แต่จะรวมกันอย่างเหนียวแน่น โดยยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นเป็นสำคัญ มีวัดเป็นสถาบันทางจิตใจและเป็นศูนย์รวมทางสังคมร่วมกัน กรณีชาวชนบทที่นับถือศาสนาอิสลามก็จะมีมัสยิดเป็นศูนย์รวมของสังคมร่วมกัน การประกอบอาชีพของชาวบ้านในแต่ละครัวเรือนจะทำเพียงพอกิน ไม่มีการแก่งแย่งแข่งขันกันในเรื่องอาชีพ หากมีความต้องการสินค้าหรือสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ตนผลิตได้ ก็จะมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในหมู่บ้านหรือระหว่างหมู่บ้าน ความต้องการใช้เงินมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากความต้องการพื้นฐาน

อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค สามารถได้ในท้องถิ่น
ชุมชนของตนเองได้อย่างครบถ้วน

ลักษณะสภาพของสังคมในหมู่บ้านชนบทที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ
ความสัมพันธ์กันเอง รู้จักกันหมดทั้งหมู่บ้าน ร่วมแรงร่วมใจกันในการ
ทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งด้านการอาชีพ งานสังคมส่วนรวม งานส่วนตัว จะเห็นได้
จากมีประเพณีการลงแขกในการเกี่ยวข้าว ดำนา และการประกอบกิจการเกษตร
อื่น ๆ การควบคุมทางสังคมเป็นแบบกันเอง มีครอบครัวเป็นสถาบันหลัก มีความ
เคารพเชื่อฟังกันตามลำดับ มีความผูกพันยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอย่าง
แน่นแฟ้นมีหลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นผลให้ชาวบ้าน
เป็นผู้ที่รักสงบ อุดม อ่อนน้อม เมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนทั่วไป

กล่าวโดยสรุป ลักษณะของหมู่บ้านชาวชนบทไทยในอดีตจะดำเนินการ
การผลิตทางการเกษตรเพียงพอเลี้ยงชีพ มีการพึ่งพาภายนอกชุมชนน้อย ช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกันในการผลิต มีความเพียงพอในตัวเอง มีความเชื่อร่วมกัน นับญาติ
ทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกับมีเทคโนโลยีการผลิตค่อนข้างต่ำ หาอาหารจาก
ธรรมชาติ เช่น หาผักปลา ทำน่าน้ำฝน ทอผ้าใช้เอง หาของป่าด้วยแรงงาน
ทำหัตถกรรมร่วมกับเกษตรกรรม เช่น ทอผ้า ทำนา ทำเครื่องจักสาน เป็น
สังคมเรียบง่าย มีความสงบ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่ค่อยสนใจในเรื่องการปกครอง
บ้านเมืองแต่ประการใด

1.3 การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมไทยในระดับหมู่บ้านในปัจจุบัน

สภาพสังคมไทยในหมู่บ้าน แต่เดิมค่อย ๆ วิวัฒนาการเปลี่ยนแปลง
ไปตามจำนวนพลเมืองที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานได้มีการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็ว เมื่อประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับแรกเมื่อปีงบประมาณ

2504^{2/} การวางแผนพัฒนาประเทศในขณะนั้น ได้มีการให้น้ำหนักแก่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนา ฉบับแรกใช้ชื่อว่า "แผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ" ส่วนคำว่า "แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม" เริ่มใช้ตั้งแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) เป็นต้นมา

ระบบเศรษฐกิจของหมู่บ้านเปลี่ยนจากทำมาหากินเป็นทำมาค้าขาย จากเศรษฐกิจหมู่บ้านพออยู่ชิวไปสู่เศรษฐกิจเพื่อขาย เกิดชนชั้นใหม่ขึ้นในหมู่บ้าน คือ พ่อค้าคนกลาง หมู่บ้านต้องพึ่งพาโลกระบบภายนอกมากขึ้น การผลิตเพื่อขาย ทำให้มีการสะสมที่ดิน ประกอบกับการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว จึงเกิดกลุ่มคนที่ไม่มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดการเสียสมดุล ของระเบียบประเพณีดั้งเดิม ซึ่งอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันมีพ่อแม่และลูก ๆ ในครอบครัว จำเป็นต้องแยกไปประกอบอาชีพอื่นนอกภาคเกษตรกรรม เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ส่งผลให้ระบบเครือญาติซึ่งเป็นพลังผูกพันการอยู่ร่วมกันของชุมชนลดความสำคัญลง

ในการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ภายใต้สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสทุนนิยมของโลก ชาวบ้านในหมู่บ้านจำเป็นต้องใช้แรงงานเพื่อทำงานหนักขึ้นนำไปสู่การแข่งขัน การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างแต่ละหมู่บ้านมากขึ้น ค่านิยมทางวัฒนธรรมประเพณีของชาวชนบทแต่ดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปไม่มากนักน้อย ในขณะที่เดียวกันความเจริญต่าง ๆ ได้นำเอาวัฒนธรรมใหม่จากภายนอกและประเพณีอื่นมาเผยแพร่ในหมู่บ้าน ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมก็เพิ่มมากขึ้น ความเชื่อมั่นในคุณธรรมความดีเก่า ๆ เริ่มสลายตัว ความเคารพ

^{2/} โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, การพัฒนาประเทศไทยแนวความคิดและทิศทาง. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533.

นับถือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติผู้ใหญ่ ครูบาอาจารย์ ตลอดถึงผู้อาวุโส
อื่น ๆ ก็เสื่อมคลายลง การควบคุมทางสังคมแบบกันเองก็เริ่มหมดไป ประชาชน
เริ่มขาดความอบอุ่น ขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดซึ่งกันและกัน ปัญหาต่าง ๆ ที่เคย
สามารถตกลงกันได้ก็ต้องกลายเป็นการฟ้องร้องขึ้นโรงขึ้นศาลมากขึ้น

1.4 ปัญหาความยากจนของหมู่บ้านเป็นปัญหาของประเทศ

ประเทศไทยมีพลเมืองประมาณ 60 ล้านบาท ในจำนวนพลเมือง
ดังกล่าวเป็นผู้ยากจน จำนวน 6.6 ล้านคน หรือประมาณ 1.5 ล้านครอบครัว
ซึ่งแยกเป็นคนยากจนในชนบท ประมาณ 5.6 ล้านคน^{3/} เป็นคนยากจนที่อาศัยอยู่
ในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ ๆ อีกประมาณ 1 ล้านคน หรือที่เรียกอีกชื่อ
หนึ่งว่า "คนจนเมือง"

ปัญหาความยากจนไม่ว่าจะ เกิดขึ้นในชนบทหรือเกิดขึ้นในเมืองใหญ่
ก็ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้นทุกฝ่ายไม่ว่าจะ
เป็นภาครัฐหรือเอกชน จึงจำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว
ให้บรรเทาเบาบางลง อย่างไรก็ตามปัญหาความยากจนคงไม่หมดไปจากสังคม
ทั้งนี้เนื่องจากความยากจนเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ ดังจะได้กล่าวต่อไป

ปัญหาสังคมเกี่ยวกับความยากจน เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่ง มี
สาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจและสังคมพอสรุปได้ดังนี้

1. ความไม่เท่าเทียมกันความสามารถและโอกาสของผู้คนในสังคม
ปัจจัยการผลิตตกอยู่ในมือของคนส่วนน้อย ทำให้เกิดช่องว่างของการกระจาย
รายได้ เกษตรกรรายย่อยบางส่วนไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

^{3/} แผนพัฒนาชนบท ทฤษฎากรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการกระจาย
ความเจริญไปสู่ภูมิภาคในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544).

2. ในยุคโลกาภิวัตน์มีสินค้าและบริการต่าง ๆ มากขึ้นทั้งที่ผลิตได้ภายในประเทศและนำเข้ามาจากต่างประเทศ ในขณะที่ผู้บริโภคมีอำนาจซื้อจำกัด จึงทำให้มีความรู้สึกว่าคุณเองยากจนลง
3. การเจ็บป่วย ความพิการทางร่างกายและจิตใจ ความเฉื่อยชาและชราภาพ
4. ความเสียหายซึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม วาตภัย โรคระบาด ทำให้ขาดรายได้
5. การว่างงานทำให้ครอบครัวขาดรายได้
6. การมีบุตรมากทำให้ต้องใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร และบุคคลในครอบครัวเพิ่มขึ้น
7. การศึกษาดำเนินไปอย่างไม่สามารถพัฒนาอาชีพของตนหรือยกระดับหน้าที่การงานให้สูงขึ้นได้
8. มีนิสัยเกียจคร้านไม่ชอบทำงาน เลือกลงาน ไม่กระตือรือร้นในการทำงานเพื่อสร้างฐานะความเป็นอยู่ของตนเองให้สูงขึ้น

ผลกระทบอันเกิดจากปัญหาความยากจน ผลกระทบดังกล่าวมีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการเมือง ซึ่งอาจจำแนกได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. ทำให้เกิดเป็นภาระแก่สังคม คนยากจนมักต้องตกเป็นหน้าที่ของสังคมและของรัฐที่จะต้องรับภาระเลี้ยงดู เป็นผลให้ระดับความเจริญก้าวหน้าและความรวดเร็วในการเจริญก้าวหน้าต้องช้าลง^{4/}

^{4/}ชาญ พันธุมรัตน์, เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่อง บทบาทของงานประชาสงเคราะห์ในการป้องกันและแก้ปัญหาสังคมเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงบ้านปากเกร็ด 2527) หน้า 15 - 16.

2. เกิดความล่าช้าในการพัฒนาประเทศเพราะรัฐต้องจ่ายเงินงบประมาณจำนวนมากในการจัดบริการและแก้ไขปัญหาความยากจน

3. เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและความไม่มั่นคงทางสังคมนำไปสู่ความแตกแยกและขัดแย้งระหว่างชนชั้น ส่งผลให้เกิดการชักจูงไปสู่การปกครองระบอบอื่นซึ่งตรงกันข้ามกับระบอบประชาธิปไตย

4. เกิดปัญหาสังคมด้านอื่น ๆ ตามมาอีกหลายปัญหา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการศึกษา ปัญหาโสเภณี ปัญหาการพนันและอบายมุขและปัญหาสุขภาพอนามัย เป็นต้น

5. ทำให้สังคมตกอยู่ในวงจรแห่งความยากจน เพราะเมื่อยากจนก็มีการลงทุนน้อย เมื่อลงทุนน้อยก็มีผลผลิตต่ำลง เมื่อผลผลิตต่ำก็มีรายได้ต่ำ การออมต่ำ การลงทุนก็ต่ำ เวียนวนอยู่ในวงจรแห่งความยากจนตลอดไป

บทที่ 2

ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคง พื้นฐานของสังคม

ผลจากการมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสร้างความมั่งคั่งด้านรายได้ ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น ย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม ขาดระเบียบวินัย เอารัดเอาเปรียบเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่งดงามของไทย เริ่มจางหายไปพร้อม ๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ประเทศจากการพัฒนาที่ผ่านมานับวันแต่จะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ภาครัฐบาลตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดีและได้วางแผนการดำเนินงานไว้ โดยมุ่งเน้นพัฒนาคนเป็นหลัก ดังรายละเอียดปรากฏเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

2.1 แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้มีจุดเน้นที่การยึด "คน" เป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งให้คนได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ สังคม เพื่อให้ถึงพร้อมของการเป็นผู้ที่มีสติปัญญา มีความเอื้ออาทร สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ รู้เท่าทันโลกและเหตุการณ์มากขึ้นและมีสันติสุข โดยการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอื่น ๆ จะเป็นมาตรการเพื่อใช้ในการพัฒนาคน มิใช่เป้าหมายประสงค์หลักอีกต่อไป ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 8 ได้กำหนดวิสัยทัศน์คนไทยและสังคมไทยที่ปรารถนาในอนาคตไว้ดังนี้

1. คนทุกคนมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะได้รับการพัฒนาตามศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่

2. คนเกิดและเติบโตในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่น สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมและมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. คนอยู่ในชุมชนที่เข้มแข็งมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกับ ปัญหาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สังคมมีสมรรถภาพ เสรีภาพ ความยุติธรรม ความเมตตา กรุณา ความเคารพในสิทธิมนุษยชน และเป็นสังคมที่สันติ ไม่มีความขัดแย้ง รุนแรง

5. มีระบบบริหารจัดการ เพื่อแปลงแผนลงสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักไว้ดังนี้

ก. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนตั้งแต่ปฐมวัยไปจนตลอดชีวิต ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ให้เป็นคนมีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะในการประกอบอาชีพ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้มีชีวิตที่เป็นปกติสุขในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ข. ส่งเสริมประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาเป็น พิเศษอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้มีโอกาสในการประกอบอาชีพและมีงานทำมากขึ้น รวมทั้งสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

ค. พัฒนา "สภาพแวดล้อมของสังคม" อันได้แก่ ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม ระบบความมั่นคงทางสังคม ตลอดจนระบบบริหารจัดการให้เกิดความเข้มแข็งเพียงพอที่จะพัฒนาศักยภาพของคนทั่วไปและผู้ด้อยโอกาส

ง. เพิ่มบทบาทของภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนชุมชนและประชาชนในการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการพัฒนาคนและสังคม

ในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 1: การพัฒนาศักยภาพของคนทั่วไป โดยกำหนดให้มีแนวทางด้านประชากรการพัฒนาจิตใจ การพัฒนาสติปัญญา ทักษะฝีมือ และการมีงานทำ รวมทั้งการพัฒนาสุขภาพและพลานามัย

ยุทธศาสตร์ 2: การพัฒนาประชากรกลุ่มด้วยโอกาส อาทิ การให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การจัดการใช้แรงงานเด็ก การขยายโอกาสทางการศึกษาแก่เด็กยากจน การพัฒนาปรับสภาพผู้พิการ การให้เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีญาติ การดูแลไม่ให้สตรีอายุต่ำกว่า 18 ปี ประกอบธุรกิจบริการทางเพศ

ยุทธศาสตร์ 3: การพัฒนาสภาพแวดล้อมสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคนและสังคม การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน และพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม (เช่นการพัฒนาประสิทธิภาพกลไกทางกฎหมาย) การพัฒนาระบบบริหารจัดการ ระบบสิ่งแวดล้อมของคน ให้เอื้อต่อการบริหารจัดการแผน และบังเกิดผลในทางปฏิบัติ เป็นต้น

สำหรับแนวคิดและทิศทางการวางแผนพัฒนาชนบท ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ยังคงมีความสับสนเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ที่มุ่งการลดความแตกต่างระหว่างรายได้ การเร่งรัดการกระจายการพัฒนาและกระจายอำนาจในการบริหารจัดการการปรับบทบาทระบบราชการส่วนกลางจากผู้กำหนดการปฏิบัติ เป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ด้านการพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ ยังคงเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจด้วยมาตรการทางการเงินและการคลัง การพัฒนาระบบการเงิน และตลาดทุนให้เข้าสู่ระบบสากล การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน การลดความเหลื่อมล้ำของรายได้และกระจายผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมอุตสาหกรรมและการพัฒนาการเกษตร การกระจายอำนาจและ

พัฒนาด้านการคลังส่วนท้องถิ่น การปฏิรูประบบราชการและระบบบริหารงานพัฒนาของภาครัฐให้มีขนาดเล็ก มีประสิทธิภาพ มีกลไกในการกระจายอำนาจ และการตัดสินใจที่สอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครอง เป็นต้น

2.2 นโยบายของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

ในส่วนของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในฐานะหน่วยงานภาครัฐ ได้จัดทำแผนพัฒนาแรงงานและสวัสดิการสังคม ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2538 - 2544) ขึ้น^{5/} โดยให้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 นโยบายของรัฐและ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีสาระสำคัญโดยสรุป คือ

1. วางพื้นฐานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้เป็นของประชาชนเพื่อประชาชน โดยการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารราชการปรับทัศนคติบุคลากรในการรับใช้ประชาชน สร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ฯลฯ

2. เร่งรัดการปฏิบัติทั้งปวงเพื่อส่งเสริมการมีงานทำและการเพิ่มพูนรายได้ของประชาชนทั้งงานภายในประเทศและต่างประเทศ

3. มุ่งมั่นพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อยกระดับความรู้ความสามารถและมุ่งให้แรงงานไทยมีความเป็นหนึ่งในภูมิภาค

4. สร้างฐานสวัสดิการและความมั่นคงทางสังคมให้กับนายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ด้อยโอกาสในสังคมโดยเฉพาะเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและคนพิการ ด้วยระบบบริการด้านสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล การฟื้นฟู

^{5/} กรมประชาสงเคราะห์, นิตยสารการประชาสงเคราะห์ (มีนาคม-เมษายน 2539) หน้า 32.

สมรรถภาพ การขยายการประกันสังคม และการปรับปรุงสิทธิประโยชน์ให้ครอบคลุมมากขึ้น

เป้าหมายหลักด้านการจัดสวัสดิการสังคม ดังนี้

1. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมและเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพเพียงพอในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

2. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับการสวัสดิการสังคมอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และให้ได้รับความคุ้มครองกรณีประกันชราภาพและสงเคราะห์บุตรในปี 2541

3. วิธีการจัดสวัสดิการสังคมเน้นมาตรการเชิงรุกในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อให้ประชาชนได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญ ในการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรประชาชน

4. ประชาชนมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัวและชุมชน

5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและการดำรงชีวิตร่วมกันในวิถีทางประชาธิปไตย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงฯ ได้กำหนดแนวทางในการส่งเสริมสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม เช่น การส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรประชาชน เข้ามีส่วนร่วมในการจัดบริการสวัสดิการสังคม พัฒนาขยายการประสานงานด้านสวัสดิการสังคมทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างใกล้ชิด เป็นต้น

2. ด้านการพัฒนาระบบข้อมูล อาทิ เร่งให้มีการจัดทำตัวชี้วัด และกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ การสร้างระบบการติดตามและประเมินผลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

3. ด้านการส่งเสริมและประสานงานภาคเอกชน โดยการรณรงค์ กระตุ้น และสนับสนุนขยายการประสานงานองค์กรเอกชนให้มีความเข้มแข็ง มีกลไกในการประสานงานกันระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชนด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของ องค์กร เอกชน ฯลฯ

4. ด้านการพัฒนาระบบประกันสังคม มุ่งเน้นการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และการประชาสัมพันธ์ ให้นายจ้าง ผู้ประกันตน เข้าใจสิทธิ ประโยชน์ต่าง ๆ และการขยายสิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกันตนให้มากยิ่งขึ้น

5. อื่น ๆ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ การพัฒนา บุคลากร การพัฒนาการให้บริการ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 บทบาทของกรมประชาสงเคราะห์

ในฐานะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้รับผิดชอบในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมและการสังคมสงเคราะห์มา โดยตลอด โดยมุ่งเน้นให้กลุ่มประชากรผู้ด้อยโอกาสได้รับการแก้ไขและพัฒนา คุณภาพชีวิต เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง เศรษฐกิจและสังคมได้ ตลอดจนมุ่งเน้นการป้องกันปัญหาสังคมเดิมและที่จะ เกิด ขึ้นใหม่ ทั้งนี้ กรมประชาสงเคราะห์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพของผู้ด้อยโอกาสหรือคนปกติ ว่ามีคุณค่าและศักดิ์ศรีของ ความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน โดยได้นโยบายที่จะขยายการจัดบริการให้ทั่วถึง และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น และริเริ่มกิจกรรมใหม่ ๆ ให้สอดคล้อง กับสภาพปัญหาและความต้องการสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง

บทที่ 3

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน องค์กรของประชาชน

จากแนวคิดเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่หมู่บ้าน และลดความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สังคมและประเทศชาติ อันเนื่องมาจากผลกระทบของการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมมากเกินไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์กรประชาชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ปัจจุบันรัฐบาลได้ตระหนักถึงความเสียหายทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจตามระบบทุนนิยมมากเกินไป ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการพัฒนาใหม่ โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา จุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาก็เพื่อให้ ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมมีเสถียรภาพ เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความยุติธรรม มีการพัฒนาที่สมดุลบนพื้นฐานของความ เป็นไทย

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ที่สืบเนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา มีผลกระทบให้ประชาชนจำนวนมากไม่น้อยที่ด้อยโอกาสยิ่งเป็นผู้เสียเปรียบในสังคมมากขึ้น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งของรัฐบาล ที่รับผิดชอบ งานสวัสดิการสังคม และการสังคมสงเคราะห์ อันเป็นการดำเนินกิจกรรมหรือการให้บริการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้สามารถดำรง

อยู่ได้อย่างปกติสุข มีคุณค่า สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นกำลังในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้ จึงเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน จากการแก้ไขปัญหาโดยการตั้งรับมาเป็นปฏิบัติการเชิงรุก เพื่อให้ครอบคลุมได้ทั้งการแก้ไข ป้องกัน ฟื้นฟู และพัฒนาอย่างได้ผล โดยกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมเชิงรุกขึ้น

สวัสดิการสังคมเชิงรุก เป็นแนวทางการดำเนินงานโดยยึดหลักการป้องกัน แก้ไขปัญหา โดยมุ่งหวังผลในระยะยาวเป็นหลัก รวมทั้งให้มีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติงานโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ จะดำเนินการโดยวิธีการสังคมสงเคราะห์แบบผสมผสานที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมไทยและภูมิปัญญาของประชาชน^{6/}

องค์ประกอบของการดำเนินงานสวัสดิการสังคมเชิงรุก ได้แก่

(1) การจัดทำแผนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักและใช้ชุมชนเป็นฐานในการทำงาน

(2) การจัดระบบข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องพร้อมที่จะนำมาใช้ประโยชน์ ในการป้องกันและพัฒนา ต้องนำมาเผยแพร่ รมรงค์ ให้ชุมชนมีส่วนร่วม ประชาชนได้รับทราบปัญหาและมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหา

(3) การจัดบริการในกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา และผู้มีแนวโน้มที่จะสร้างปัญหา เช่น ผู้มีรายได้น้อย มีพฤติกรรมเสี่ยง มีการศึกษาดำ เด็กถูกทอดทิ้ง ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ฯลฯ

^{6/} กรมประชาสงเคราะห์, คู่มือปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมเชิงรุกของกรมประชาสงเคราะห์ (เอกสารอัดสำเนา).

(4) งานสวัสดิการโดยประชาชน มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยแก้ปัญหาห้ขาดแคลนอาหารจากชุมชนมาสนับสนุนการให้บริการ มีการประสานงานให้ชาวบ้านเรียนรู้การแก้ไขปัญหา โดยใช้องค์กรหรือกลไกตามธรรมชาติที่มีอยู่แล้วในชุมชน เป็นการเพิ่มพลังของครอบครัวและประชาชนให้สามารถทำงานได้จริง ๆ เป็นการเปิดเวทีชาวบ้านเพื่อสนับสนุนให้คนทุกกลุ่มทุกเพศ ทุกวัย ได้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

(5) การวิจัยและพัฒนากระบวนการ ให้ระบบการทำงานสวัสดิการสังคมได้ตอบสนองความต้องการ ปัญหาของประชาชน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ของปัญหา ค้นหาสาเหตุของปัญหา หรือทดสอบรูปแบบการจัดบริการเพื่อแก้ปัญหา

ยุทธวิธีของการดำเนินงานสวัสดิการสังคมเชิงรุก ได้แก่

- (1) การรุกเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย โดยการสำรวจข้อมูล เช่น ครอบครัวยากจน เด็ก คนชรา คนพิการ ฯลฯ
- (2) การรุกถึงต้นเหตุ โดยวิธีการให้คำปรึกษา
- (3) การปลุกจิตสำนึก โดยการระดมการมีส่วนร่วม^{7/}

กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานสวัสดิการสังคมเชิงรุก ได้แก่

- (1) การให้บริการควรรุกเข้าถึงพื้นที่ โดยดำเนินงาน ณ

^{7/} การประชุมวิชาการประจำปี 2535 เรื่อง ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อ
งานสวัสดิการสังคม (31 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2535) โดยคณะสังคม
สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับ สมาคมนักสังคม
สงเคราะห์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักศึกษาเก่าสังคมสงเคราะห์

หน่วยงาน นอกหน่วยงาน รวมทั้งการดำเนินงานสู่ชุมชนของผู้มีปัญหา

(2) การให้บริการเชิงรุกที่ครอบคลุมแก่ผู้ประสบปัญหา ทั้งกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหาแล้วและยังไม่ประสบปัญหา

(3) การรุกโดยบริการที่ให้นั้นสามารถแก้ไขที่ต้นเหตุแห่งปัญหาของผู้รับบริการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ขอรับบริการสามารถพัฒนาศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของเขาได้

(4) ลักษณะของบริการเชิงรุกที่ควรนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมคือ

(4.1) เป็นบริการแบบผสมผสานและครบวงจร คือ ใช้วิธีการทางสังคมสงเคราะห์ ทั้ง 5 วิธี และผสมผสานประชากรกลุ่มเป้าหมายโดยไม่แยกส่วน ช่วยเหลือคนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

(4.2) เน้นการป้องกัน พัฒนา ควบคู่ไปกับการแก้ไขและฟื้นฟูบำบัด

(4.3) ให้ความสำคัญกับบริการที่เป็นการสร้างเสริมความมั่นคงในสถาบันครอบครัว เครือญาติ ชุมชน

(4.4) เน้นความสำคัญขององค์กรประชาชนระดับหมู่บ้าน ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่เดือดร้อน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาท้องถิ่นของตนเอง

(5) การพิจารณาและตัดสินใจดำเนินงาน จะต้องอาศัยข้อมูลและการให้บริการอย่างเป็นระบบ

(6) การดำเนินงานเชิงรุกโดยมีแผนงานเป็นหลัก

(7) รุกโดยมีระบบการติดตาม นิเทศงาน ที่ปรึกษา แนะนำ ประเมินผล

(8) รุกโดยสร้างข่ายงานและระบบประสานงาน ที่มีวัตถุประสงค์

เป้าหมาย วิธีการชัดเจน เป็นแนวร่วมกันทั้งระบบ คือ ประสานกันทั้งภาครัฐ เอกชน และธุรกิจ

(9) รุกโดยการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ โดยเจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปหาชาวบ้าน เรียนรู้งาน หรือแก้ปัญหาพร้อมกับชาวบ้าน ร่วมวางแผนการแก้ไขปัญหาและนำปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านมาดำเนินการแก้ไข อย่างเป็นระบบ

(10) รุกโดยหน่วยงานที่ให้บริการสวัสดิการสังคมโดยเฉพาะ หน่วยงานราชการควรต้องปรับการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์

(11) รุกโดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม โดยส่งเสริม ให้ประชาชนและองค์กรชุมชน ได้เป็นผู้คิดทำและประเมินในระดับต่าง ๆ ไม่ใช่ ใช้วิธีการสั่งการ รวมทั้งการให้ภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบสังคมด้วย

(12) รุกโดยการระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ประโยชน์มากที่สุด เช่น กองทุนในชุมชน

(13) รุกโดยการพัฒนางานประชาสัมพันธ์ให้เป็นระบบสื่อสาร 2 ทาง จะทำให้เกิดการรับรู้เข้าใจ และ เกิดจิตสำนึกที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาของตนเอง^{B/}

(14) รุกโดยการปรับระบบการเมืองการปกครอง ระบบราชการ ให้มีการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน

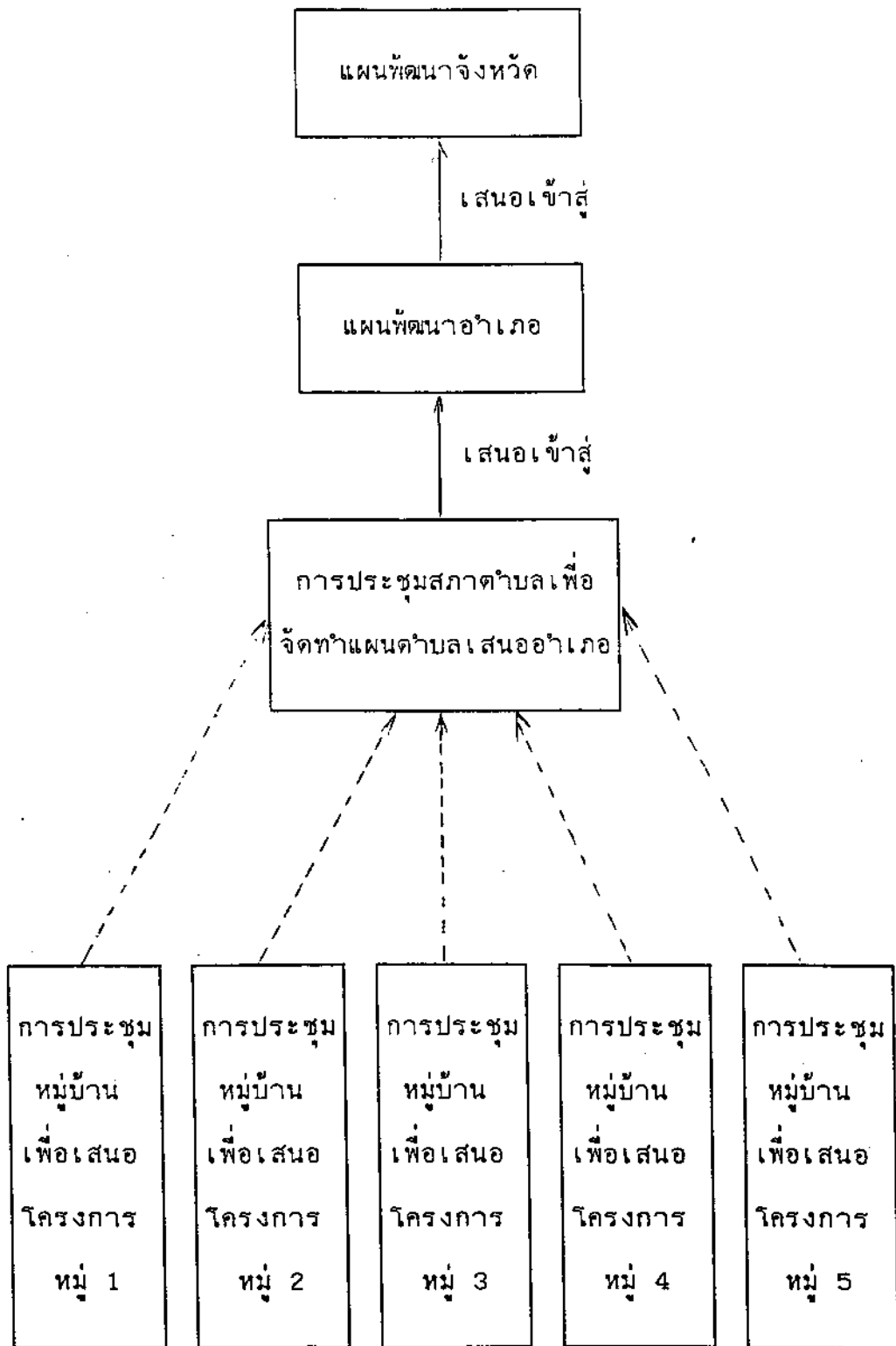
^{B/} อีระวัชร จันทรประเสริฐ, บุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อสร้างความ เข้มแข็งแก่หมู่บ้าน กรณีศึกษา : ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน, หน้า 52.

(15) รุกโดยการปรับระบบการเมืองการปกครอง ระบบราชการ ให้มีการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน

(16) รุกโดยการมี กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่องาน สวัสดิการสังคม มีความยืดหยุ่นสามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว สามารถตรวจสอบได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานสวัสดิการสังคมแบบเชิงรุกที่มุ่งหวังให้เกิดการกระจายบริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างทั่วถึง กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานขึ้นเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรประชาชน ที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในชุมชน โดยองค์กรดังกล่าวนี้ต้องเป็นของประชาชนเพื่อประชาชน และโดยประชาชน ทำหน้าที่สำคัญในการให้บริการที่เป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในสถาบันครอบครัว เครือญาติ และชุมชน ส่งเสริมการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาท้องถิ่นของตนเอง และมีการระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด จนชุมชนในหมู่บ้านสามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นพลังทางสังคมที่เข้มแข็งของประเทศชาติต่อไป องค์กร ประชาชนดังกล่าวนี้ ก็คือ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

แผนภูมิที่ 1 กระบวนการวางแผนพัฒนาจากประชาชนในระดับหมู่บ้าน

3.2 โครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

โครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นโครงการพัฒนาใหม่ที่ กรมประชาสงเคราะห์ได้เสนอบรรจุเข้าไว้ในแผนมหาดไทยแม่บท ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530 - 2534) และแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2531 - 2534) โดยอยู่ในแผนพัฒนาคน สังคม และ วัฒนธรรม แผนงานสวัสดิการสังคม แผนงานย่อยการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส ทางสังคม

สาเหตุที่กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นมาในขณะนั้น เนื่องจากได้พิจารณาจากสภาพปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นชนบท มีผู้ที่ยากจนและประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก แม้ว่ากรมประชาสงเคราะห์จะได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดปฏิบัติงานอยู่แล้วก็ตาม แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอัตรากำลังเจ้าหน้าที่เมื่อเปรียบเทียบกับขอบเขตงานและความรับผิดชอบแล้ว เจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่สามารถดูแลความทุกข์สุขของราษฎรได้อย่างทั่วถึง จึงเห็นความจำเป็นต้องดำเนินการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น และเผยแพร่ความรู้ในราษฎรที่มีความคิดริเริ่มที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มคณะ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ก่อนที่ทางราชการจะเข้าไปให้การช่วยเหลือสงเคราะห์ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ก็ด้วยการจัดตั้ง "ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน" ขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์เบื้องต้น และเป็นหลักประกันขั้นพื้นฐานให้แก่ราษฎรในชนบทที่จะได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างรวดเร็วและทั่วถึง

กรมประชาสงเคราะห์จึงได้บรรจุโครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไว้ในแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย ระยะ 4 ปี

(พ.ศ. 2531 - 2534) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2530 อนุมัติในหลักการให้ใช้แผนปฏิบัติการดังกล่าวได้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 - 2534 โดยกำหนดเป้าหมายและงบประมาณในการดำเนินการดังนี้^{9/}

ปีงบประมาณ	เป้าหมาย		งบประมาณ (ล้านบาท)
	พื้นที่ดำเนินการ	จำนวนศูนย์ที่จะจัดตั้ง	
2531	23 อำเภอ (ใน 7 จังหวัดชายแดน ไทย-กัมพูชา)	204	.3
2532	70 อำเภอ (ใน 10 จังหวัดพื้นที่พัฒนาชนบทยากจน)	310	.7
2533	216 อำเภอ (ใน 28 จังหวัดพื้นที่พัฒนาชนบทยากจน)	939	2.44
2534	23 อำเภอ (ใน 34 จังหวัด)	1,829	4.38
รวม	567 อำเภอ (ใน 72 จังหวัดทั่วประเทศ)	3,282	7.82

กระทรวงมหาดไทย ในขณะนั้น ได้ให้ความสำคัญต่อโครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจระดับอำเภอ โดยได้กำหนดไว้ในนโยบายแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าจะดำเนินการ "ส่งเสริมและสนับสนุนให้ศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจระดับอำเภอ เป็นองค์การประสานงานระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนในการให้การส่งเสริมและพัฒนาความมั่นคงแห่งครอบครัวและสังคมให้ทั่วถึงในทุกจังหวัด

^{9/} กองการสังคมส่งเสริมเศรษฐกิจเอกชน กรมประชาสงเคราะห์, ศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจระดับอำเภอ "ที่พึ่งของราษฎร องค์การของประชาชน" (พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2539) หน้า 7

3.3 วัตถุประสงค์ของโครงการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ราษฎรจัดตั้งองค์กรกลางดำเนินงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยให้ราษฎรเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาของตนเองในท้องถิ่นนั้น ๆ อันจะเป็นหลักประกันด้านสังคมสงเคราะห์เบื้องต้นที่ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือโดยรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์
2. เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชนที่จะร่วมกันดำเนินงานให้เกิดประโยชน์แก่หมู่บ้านได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อกระจายบริการทางสังคมสงเคราะห์ไปสู่ผู้ประสบปัญหาและผู้ด้อยโอกาสในชนบทอย่างทั่วถึง
4. เพื่อขยายกลุ่มอาสาสมัครงานด้านสังคมสงเคราะห์

3.4 นโยบายการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กรมประชาสงเคราะห์ได้กำหนดแนวนโยบายการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้งานด้านสงเคราะห์ราษฎรที่เดือดร้อนได้ทำงานถึงประชาชนในระดับหมู่บ้านอย่างแท้จริง
2. เพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้ที่เดือดร้อนอย่างถูกต้องเสนอต่อประชาสงเคราะห์อำเภอและประชาสงเคราะห์จังหวัด
3. เพื่อส่งเสริมให้เอกชนและองค์การสังคมสงเคราะห์อื่น ๆ ได้สนับสนุนและช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีปัญหาต้องการความช่วยเหลือในหมู่บ้านและเพื่อให้ประชาชนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อันเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ

วิธีการทำงาน

(1) ระดมทรัพยากรที่ใกล้เคียงจากหน่วยราชการและเอกชนภายในจังหวัดให้เข้ามาร่วมดำเนินงาน โดยยกย่องให้เป็นผลงานของหน่วยนั้น ๆ ด้วย

(2) ดึงภาคเอกชนในเมือง เช่น หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจให้ไปรับผิดชอบโดยตรง เพื่อดำเนินงานด้านสังคมสงเคราะห์และพัฒนาหมู่บ้านเป็นแห่ง ๆ ไป

(3) ฝึกให้ราษฎรผู้นำท้องถิ่นประจำหมู่บ้าน เป็นเจ้าหน้าที่ประสานงาน และปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานซึ่งเกิดขึ้นอาจจะใช้จากเงินของหน่วยงานที่เข้าไปช่วยเหลือหรือจากกรมประชาสงเคราะห์ โครงการต่าง ๆ จัดทำขึ้น เพื่อช่วยเหลือราษฎรในหมู่บ้านควรเป็นโครงการที่ราษฎรในหมู่บ้านเห็นด้วย และผู้ที่จะสนับสนุนจากภายนอกก็เห็นชอบด้วย ที่ทำการของศูนย์ประจำหมู่บ้านควรใช้สถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของหมู่บ้าน เช่น ศาลาวัด ศาลาประชาคม ศูนย์อนามัย หรือศูนย์ของพัฒนาการ

(4) การฝึกอบรมผู้นำเรื่องการจัดตั้งศูนย์ ไม่ควรเน้นเรื่องเงินกองทุนเป็นเรื่องหลักใหญ่แต่ควรเน้นการเป็นตัวตนกรมในการส่งข่าว รวบรวมปัญหาในท้องถิ่นให้ผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ทราบ

โครงการต่าง ๆ ในหมู่บ้านที่ยากจนควรพิจารณาเรื่องการให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อสนองนโยบายให้เด็กและคนพิการ คนชรา ได้อยู่ในครอบครัว

3.5 ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้านสาขาสวัสดิการสังคมที่เข้ารับการอบรมหลักสูตร "ความรู้เบื้องต้นทางสังคมสงเคราะห์และหลักการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน" แล้วจะเริ่มงานจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านทั้ง 7 ฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายกิจการ พัฒนา ฝ่ายกิจการปกครอง ฝ่ายกิจการป้องกันรักษาความสงบ ฝ่ายกิจการการ คลัง ฝ่ายกิจการสาธารณสุข ฝ่ายกิจการศึกษาและวัฒนธรรม ฝ่ายกิจการ สวัสดิการสังคม ได้รับทราบนโยบายกระทรวงมหาดไทยในเรื่องการจัดตั้งศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตลอดจนหลักการวัตถุประสงค์และขั้นตอนของ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ขั้นที่ 2 ประชุมชี้แจงราษฎรในหมู่บ้าน ได้รับทราบว่า ศูนย์สงเคราะห์ราษฎร คืออะไร มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไร ตลอดจนปรึกษาหารือ ขอความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดตั้ง

ขั้นที่ 3 คัดเลือกสถานที่ทำการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อาจจะเป็น ศาลาประชาคม ที่ทำการกำนัน หรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ศูนย์บริการประชาชน

ขั้นที่ 4 แต่งตั้งกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยประชุมชี้แจง คณะกรรมการหมู่บ้านสาขาสวัสดิการสังคม ซึ่งมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 - 9 คน เพื่อแต่งตั้งและมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้าน

ขั้นที่ 5 ระดมทรัพยากร ให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ร่วมมือกันระดมทรัพยากรที่จำเป็นสำรองไว้ประจำศูนย์ เพื่อให้การช่วยเหลือ ราษฎรที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ใน กรณีต่าง ๆ เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ตลอดจนการป้องกัน ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านต่อไป

ขั้นที่ 6 สํารวจและจัดทำทะเบียนราษฎรผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนประเภทต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ เช่น เด็กก่อนวัยเรียน เด็กวัยเรียน วัยทำงาน และวัยชรา เป็นต้น

ขั้นที่ 7 ประกาศการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เมื่อได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นเรียบร้อยแล้วให้คณะกรรมการศูนย์จัดทำข้อมูลดังต่อไปนี้

1. บัญชีชื่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
2. รายชื่อกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
3. ทะเบียนราษฎรผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน 4 ประเภท
4. กองทุนประจำศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
5. จัดทำรายงานแจ้งอำเภอ จังหวัด เพื่อประกาศการจัดตั้งศูนย์ไว้เป็นหลักฐานถูกต้องของทางราชการ

ขั้นที่ 8 ประชุมชี้แจงราษฎร เมื่อได้ประกาศจัดตั้งศูนย์เรียบร้อยแล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการประชุมชี้แจงให้ราษฎรในหมู่บ้านได้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ และขอบเขตการช่วยเหลือ รวมทั้งผลการปฏิบัติงานของศูนย์และจัดทำแผนป้ายแสดงหน้าที่ของศูนย์ไว้ที่ทำการศูนย์ฯ ต่อไป

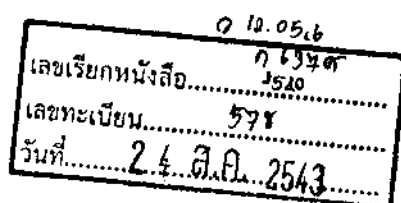
ขั้นที่ 9 รายงานผลการช่วยเหลือ ตามแบบรายงานแบบ ศสพ. 4 เป็นประจำทุกเดือนและส่งไปยังอำเภอและจังหวัดได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคตลอดจนความก้าวหน้าของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

3.6 บทบาทและหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

เพื่อให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านโดยคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามหลักการและให้เป็นมาตรการเดียวกัน อีกทั้งเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความเดือดร้อนให้สามารถช่วยตนเอง และพึ่งพาตนเองได้ กรมประชาสงเคราะห์ จึงได้กำหนดอำนาจหน้าที่และกิจกรรมให้บริการของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไว้ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- (1) เป็นสื่อกลางนำบริการสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ของรัฐไปสู่ราษฎรในหมู่บ้าน
- (2) จัดให้บริการสงเคราะห์ช่วยเหลือราษฎรที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนช่วยตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยและขาดแคลนปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต
- (3) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดและอำเภอ เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือราษฎรในกรณีที่เกิดขีดความสามารถของศูนย์
- (4) ร่วมมือกับทางราชการและภาคเอกชนในการจัดบริการด้านสวัสดิการ สังคมและการสังคมสงเคราะห์ให้แก่ผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านให้ทั่วถึงและทัดเทียมกัน
- (5) แสวงหาทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เครื่องอุปโภค บริโภค และอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

(6) รายงานเหตุสาธารณภัย ภัยที่เกิดจากการปฏิบัติการของ กองกำลังภายนอกประเทศ ภัยที่เกิดจากการกระทำของคอมมิวนิสต์ และสภาพ ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในหมู่บ้าน

(7) สืบรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนราษฎรที่ประสบปัญหา ความเดือดร้อนในหมู่บ้านตามแบบ ศสบ.1, ศสบ.2, และ ศสบ.3 พร้อมกับ จัดทำแผ่นป้ายแสดงข้อมูลและหน้าที่ของศูนย์ฯ ไว้ ณ ที่ทำการของศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(8) ให้บริการอื่น ๆ ที่คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้านพิจารณาเห็นสมควรดำเนินการและประสานกรรมการศูนย์สงเคราะห์ ราษฎรประจำหมู่บ้านมอบหมาย

2. การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีดังนี้

(1) ด้านการสงเคราะห์

- ช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ ครอบครัวมีรายได้น้อย ผู้ประสบสาธารณภัย ผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน และผู้ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนอื่น ๆ ด้านเครื่องอุปโภคบริโภค เงิน โดยให้คำแนะนำปรึกษา หรือด้านอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

- พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อรับเบี้ยยังชีพ

- พิจารณาคำเนินการศูนย์บริการดูแลเด็กและผู้สูงอายุ เช่น จัดให้มีบ้านพักผู้สูงอายุภายในวัน เป็นต้น

(2) ด้านการป้องกัน

- สืบรวจข้อมูลและจัดทำทะเบียนผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน

เช่น เด็ก คนชรา คนพิการ ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนผู้ประสบ
ปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมอื่น ๆ

- สืบหาข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน วิเคราะห์ปัญหา
และวางแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน

- สอดส่อง ดูแล เฝ้าระวัง ปัญหาความประพฤติของเด็กและ
เยาวชนในหมู่บ้าน การเดินทางไปทำงานทำในต่างถิ่นของสตรีและ เยาวชน
รวมทั้งการอพยพเคลื่อนย้ายของประชาชนวัยทำงานของหมู่บ้าน

- ร่วมกับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ
สังคม และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับโทษภัย
ของการล่อลวงหญิง และการใช้แรงงานเด็ก

- ร่วมกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ
สังคม จัดอบรมอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ เพื่อเสริมการปฏิบัติงานของ
หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม อาทิเช่น การ
ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยร่วมกับทางราชการ การช่วยเหลือประชาชนที่
ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนอบรมสร้างจิตสำนึกแก่
ประชาชนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(3) ด้านการพัฒนาและฟื้นฟู

- ร่วมกับส่วนราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ
สังคม ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน จัดอบรมฝึกอาชีพ ยกระดับฝีมือ
แรงงาน และจัดหางานให้แก่ประชาชนวัยทำงานในหมู่บ้าน

- พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ยากไร้ในหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท

- ร่วมกับส่วนราชการและภาคเอกชน ฝึกอาชีพและจัดหางาน
แก่คนพิการ

3. คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้คัดเลือกจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ฝ่ายกิจการสวัสดิการและสังคม กรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลอื่นที่เหมาะสมจำนวนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 15 คน และให้ผู้ที่รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เลือกตั้งกันเองเป็นประธานกรรมการศูนย์ฯ รองประธานกรรมการศูนย์ฯ เลขานุการ เภรัญญิก และกรรมการอื่น ๆ โดยอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และพ้นจากตำแหน่งในกรณี ครบวาระ ตาย ลาออก หรือ คณะกรรมการศูนย์ฯ มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงอย่างน้อยสองในสามของกรรมการทั้งหมด

หน้าที่กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน^{10/}

1. ประธานศูนย์สงเคราะห์ มีหน้าที่

- ประชุมชาวบ้านชี้แจงให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- พิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ โดยความเห็นชอบจากที่ประชุมชาวบ้าน
- เสนอรายชื่อคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งให้ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

^{10/} กองการสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์, คู่มือการอบรมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน, มกราคม 2540 หน้า 16

- ประชุมกรรมการศูนย์ฯ เพื่อร่างระเบียบ ขั้นตอนและ ขอบเขตการดำเนินงานของศูนย์

- ประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ ทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้งเป็น อย่างน้อย เพื่อกำหนดเป้าหมาย แนวทาง และกิจกรรมในระยะสั้น และ ระยะยาว ที่ศูนย์จะดำเนินงาน

- มอบหมายภารกิจให้กรรมการศูนย์แต่ละคนปฏิบัติ รวมทั้ง ติดตามผลการปฏิบัติงานของกรรมการอย่างสม่ำเสมอ

- ประสานงานสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด หน่วย ราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนองค์กรภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมการดำเนินงาน ของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อนใน หมู่บ้าน โดยมิตีความเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้าน

2. รองประธานกรรมการศูนย์ มีหน้าที่ปฏิบัติงานแทนประธาน กรรมการศูนย์ กรณีประธานกรรมการศูนย์ไม่อยู่ หรืออยู่แต่ไม่สามารถปฏิบัติ หน้าที่ได้

3. กรรมการต่าง ๆ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

3.1 กรรมการฝ่ายสวัสดิการเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว มีหน้าที่สำรวจข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคม โดยแยกประเภทเด็ก เยาวชน สตรี และครอบครัว และให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ

3.2 กรรมการฝ่ายสวัสดิการคนพิการ บุคคลที่ไร้ที่พึ่งผู้สูงอายุ มีหน้าที่สำรวจข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคม โดยแยกประเภท คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง และผู้สูงอายุ

3.3 กรรมการฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย มีหน้าที่ใน การช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย บ้านถูกไฟไหม้ บ้านถูกน้ำท่วม บ้านถูกพายุพัดพัง

เสียหาย โดยประสานงานกับประชาสัมพันธ์จังหวัด เพื่อให้การช่วยเหลือ

3.4 กรรมการฝ่ายจัดหางานและอบรมอาชีพแรงงาน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาราชกรผู้มีปัญหาด้านแรงงาน และประสานงานสำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด เพื่อให้การช่วยเหลือตามความเหมาะสม

กรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่

- จัดเก็บข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคมของหมู่บ้าน ตามแบบฟอร์มที่ราชการกำหนด (ศสบ 1 และ ศสบ 2) โดยแยกประเภทเป็นกลุ่มเด็กเยาวชนสตรี คนชรา คนพิการ คนยากไร้ ตลอดจนข้อมูลแรงงาน

- สํารวจกลุ่มผู้ประสบปัญหาทางสังคม ปัญหาแรงงานและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

- จัดทำผังแสดงข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคม ข้อมูลด้านแรงงาน ตลอดจนสถิติข้อมูลอื่น ๆ ของหมู่บ้าน ติดตั้งไว้ที่ศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้าน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

- บันทึกผลการดำเนินงานให้การช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนของศูนย์ฯ ไว้อย่างสม่ำเสมอ

- สรุปผลงานการช่วยเหลือผู้ขอรับการส่งเสริมของศูนย์ฯ ติดตั้งไว้ที่ศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้าน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

- รายงานข้อมูลตามแบบ ศสบ 1 และ 2 ให้สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดทราบ และทุกครั้งที่มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

- จัดทำระเบียบขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์ฯ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมฯ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานของศูนย์ฯ

- รับคำร้องทุกข์ของราษฎรผู้ประสบปัญหาเดือดร้อน
- ตรวจสอบรายละเอียดผู้ขอรับการสงเคราะห์ก่อนนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์
- นำเรื่องผู้รับการสงเคราะห์และตัวผู้รับการสงเคราะห์ เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์
- ดำเนินการให้การช่วยเหลือทุกเดือน และนำเสนอที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์เพื่อพิจารณา
- รายงานผลการช่วยเหลือผู้รับการสงเคราะห์ ให้ประชาสงเคราะห์อำเภอและประชาสงเคราะห์จังหวัดทราบอย่างสม่ำเสมอ
- ประสานงานประชาสงเคราะห์อำเภอ สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด หน่วยราชการในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ตลอดจนองค์กรภาคเอกชน และผู้มีจิตกุศล เพื่อให้การสงเคราะห์กลุ่มผู้มีปัญหาทางสังคม อาทิเช่น เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กยากจน เด็กกำพร้า สตรีหม้าย สตรีที่ประสบปัญหาความทุกข์ยาก ครอบครัวผู้ยากไร้ คนชราไร้อุปการะ คนพิการ ผู้ประสบสาธารณภัย ตลอดจนผู้ประสบปัญหาด้านแรงงาน
- ดำเนินงานติดโครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

4. เพรียญ มีหน้าที่

- จัดทำบัญชีรับ-จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ถูกต้องชัดเจนและเป็นปัจจุบัน
- เปิดบัญชีเงินฝากกองทุนศูนย์สงเคราะห์ฯ ไว้กับธนาคาร โดยผู้ใช้ชื่อเจ้าของบัญชีไม่น้อยกว่า 3 คน โดยพิจารณาจากคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ควบคุมการเบิกจ่ายเงินกองทุนฯ ซึ่งต้องได้รับการเห็นชอบโดยมติคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และมีลายมือชื่อ

เจ้าของบัญชีร่วมเซ็นเบิกไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 คน

- เก็บรักษาเงินสำรองจ่ายช่วยเหลือผู้ขอรับการสงเคราะห์ไว้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท
- การพิจารณาให้การช่วยเหลือผู้ขอรับการสงเคราะห์โดยเงินกองทุนศูนย์ฯ ต้องได้รับการเห็นชอบโดยมติคณะกรรมการศูนย์ฯ
- การสงเคราะห์โดยการกู้ยืมเงินกองทุนศูนย์ฯ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่ควรคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ควรเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ผู้ยากไร้
- แสวงหาแนวทางระดมทรัพยากร เพื่อเพิ่มพูนกองทุนศูนย์สงเคราะห์ฯ โดยประสานองค์กรภาคเอกชน ผู้มีจิตกุศลตลอดจนกลุ่ม หรือชมรมอาสาสมัครต่าง ๆ
- รายงานการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ให้สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดทราบทุกระยะ 3 เดือน เพื่อทราบเป็นการตรวจสอบ ยืนยันการใช้จ่ายเงินให้ถูกต้อง
- จัดตั้งคณะกรรมการกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อระดมเงินกองทุนฯ และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน

5. เลขานุการ มีหน้าที่

- ประสานงานในคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้าน เกิดความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ
- จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ โดยสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแสวงหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

- จัดให้มีการประชุมชาวบ้านโดยสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ และชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ฯ

- ประสานงานสำนักงานประสานสงเคราะห์จังหวัดและอำเภอ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์การภาคเอกชน ฯลฯ ตามที่ประธานกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ มอบหมาย

- จัดบันทึกการประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ

3.7 เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฯ มีสภาพคล่องในเบื้องต้นในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน และผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน ได้แก่

(1) เงินที่ชาวบ้านหรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ บริจาคเข้ากองทุนศูนย์ฯ

(2) เงินที่ทางราชการให้การสนับสนุนกองทุนศูนย์ฯ 12,500 บาท

(3) เงินที่คณะกรรมการศูนย์ฯ และชาวบ้านร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อหาเงินเข้ากองทุนศูนย์ฯ

(4) ดอกเบี้ยเงินกองทุนศูนย์ฯ ที่เปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคาร หรือดอกเบี้ยอันเกิดจากราษฎรกู้ยืมเงินจากกองทุนศูนย์ฯ

การ เก็บรักษา เงินกองทุนศูนย์ฯ

(1) ให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เปิดบัญชีเงินฝากกองทุนศูนย์ฯ ไว้กับธนาคาร โดยมีผู้มีอำนาจไม่น้อยกว่า 3 คน

ได้แก่ ประธานศูนย์ฯ 1 คน เภรณัติก 1 คน และกรรมการศูนย์ฯ ที่พิจารณาเห็นสมควรอีก 1 คน

(2) ให้ เภรณัติกของศูนย์ฯ เก็บรักษาเงินสุคไว้เพื่อช่วยเหลือราษฎรกรณีฉุกเฉินได้ไม่เกิน 3,000 บาท

(3) ให้ เภรณัติกจัดทำบัญชีเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อแสดงรายละเอียดการรับ-จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่เป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้

การใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(1) การช่วยเหลือโดยให้เปล่า

เมื่อคณะกรรมการศูนย์ฯ พิจารณาเห็นว่า ราษฎรรายใดประสบปัญหาความเดือดร้อน ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น เด็ก สตรีคนชรา คนพิการ ผู้ประสบสาธารณภัย หรือคนที่มีปัญหาด้านแรงงาน คณะกรรมการฯ สามารถพิจารณาให้การช่วยเหลือแบบให้เปล่าได้ โดยจ่ายจากเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ใช้ดอกผลเงินกองทุนซึ่งฝากไว้ที่ธนาคาร) ครั้งละไม่เกิน 100 บาท ต่อราย (คณะกรรมกรศูนย์ฯ อาจเปลี่ยนแปลงวงเงินได้ตามความเหมาะสม)

(2) การให้กู้ยืมเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ

ราษฎรที่ยากจนสามารถขอกู้เงินจากกองทุนศูนย์ฯ เพื่อเป็นทุนประกอบอาชีพได้ไม่เกินรายละ 1,000 บาท กำหนดระยะเวลาส่งใช้คืนภายใน 6 เดือน โดยไม่คิดดอกเบี้ยหรือคิดดอกเบี้ยตามแต่คณะกรรมการศูนย์ฯ จะพิจารณาเห็นสมควร (คณะกรรมกรศูนย์ฯ เปลี่ยนแปลงวงเงินได้ตามความเหมาะสม)

(3) การสำรองจ่ายแก่ผู้ประสบความเดือดร้อนในกรณีฉุกเฉิน

- ช่วยเหลือเด็กที่ยากจน เดือดร้อน สำรองจ่ายไม่เกิน 200 บาท ต่อราย
- ช่วยเหลือสตรีคนพิการหรือครอบครัวที่ยากไร้สำรองจ่ายไม่เกิน 300 บาทต่อครั้ง
- สำรองจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้ รายละ 200 บาทต่อเดือน
- สำรองจ่ายเบี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ได้ รายละ 500 บาทต่อเดือน
- ช่วยเหลือราษฎรที่บ้านเรือนเสียหายจากไฟไหม้ น้ำท่วม พายุพัด สำรองจ่ายไม่เกิน 500 บาท ต่อราย

การสำรองจ่ายต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดก่อน มิฉะนั้นอาจไม่ได้รับเงินชดเชยคืนเข้ากองทุนศูนย์ฯ

การบริหารจัดการกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(1) ประชุมชี้แจงชาวบ้านให้เข้าใจถึงการจัดตั้งกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และสิ่งที่ชาวบ้านจะได้รับร่วมกัน

(2) ประชาชนในหมู่บ้านเลือกตั้งตัวแทนเพื่อเป็นกรรมการทำหน้าที่ควบคุมดูแลกิจกรรมหรือการเงินให้ถูกต้อง

(3) คณะกรรมการกองทุนฯ กำหนดกิจกรรมเพื่อร่วมแก้ปัญหา เช่น การช่วยเหลือผู้มีปัญหาเดือดร้อนด้วยเงินสำรองจ่ายจากเงินกองทุนฯ หรือ กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการกู้ยืมเงินกองทุน เพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ทุกข์ยากให้ดีขึ้น

(4) ประชาชนทุกคนมีโอกาสรับรู้การทำงาน การทำบัญชีรับจ่ายของกองทุนและตรวจสอบการทำงานกันเองเป็นประจำ

การแก้ไขปัญหามุมบ้านให้ประสบความสำเร็จ ประชาชนพึ่งพาตนเองได้ ชาวบ้านต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไข ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการบริหาร การจัดการที่ดี องค์ประกอบที่จะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยดีนั้น คือ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้านได้รับการพัฒนา ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถและร่วมกันบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้กองทุน หรือ ระดมทรัพยากร เงิน วัสดุ เป็นแกนในการทำงาน ทั้งนี้ ต้องประกอบกับการประสานงานที่ดีและการทำงานเป็นกลุ่มด้วย

3.8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน

(1) ระบบการบริหารงานของศูนย์ฯ ระบบการบริหารงานที่ดีและมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นองค์ประกอบ องค์การหนึ่งของหมู่บ้าน ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้านควรมีระบบการบริหารงานดังนี้

- มีการกำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายหลักในการทำงาน
- มีการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้
- มีการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางเอาไว้
- มีการแบ่งงานกันทำอย่างสมดุลตามความเหมาะสม และความถนัดของแต่ละบุคคล
- มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน และสมาชิกทุกคนมีส่วนรับผิดชอบ และรู้เห็นในการดำเนินงานทุกขั้นตอน
- มีการจัดทำข้อมูลการดำเนินงานตามความเป็นจริงอย่างเป็นระบบระเบียบ
- มีการติดตามประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และมีการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเมื่อพบจุดบกพร่องต่าง ๆ

(2) กิจกรรมการพัฒนาของศูนย์ฯ ศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้านจะประสบความสำเร็จจะต้องมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งไม่นำความเสียหาย หรือเสียหาย หรือขัดต่อจารีตประเพณีของชุมชน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างเปิดเผย และสามารถแก้ไขปัญหาและสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

(3) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำ ศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้านจะประสบความสำเร็จจะต้องได้ผู้นำองค์กรที่ดี กล่าวคือ มีคุณลักษณะ ดังนี้

- มีความสามารถในการบริหารงาน
- มีความริเริ่มสร้างสรรค์
- มีความสนใจและมีความกระตือรือร้น
- มีความตั้งใจในการทำงาน
- มีวาทศิลป์และความสามารถที่จะชักชวนให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้

- สามารถให้ข้อมูลข่าวสาร และติดต่อประสานงานกับคนกลุ่มอื่นทั้งภายในและภายนอกชุมชนได้

- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานทั้งในและนอกชุมชน
- มีการดำรงชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านการทำงานและครอบครัว

- มีอุปนิสัยส่วนตัวที่ดีที่น่านับถือ ซื่อสัตย์สุจริต และขยันขันแข็ง

(4) การมีส่วนร่วมของประชาชน ศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้านจะประสบความสำเร็จได้ ประชาชนในหมู่บ้านต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือปฏิบัติการตามโครงการ หรืองานพัฒนาต่าง ๆ ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผลประโยชน์ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในด้านอำนาจการตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ รวมทั้ง

ต้องเป็นการมีส่วนร่วมโดยเกิดจากการรู้เท่าทันและมาจากความสมัครใจ

สิ่งที่เสริมให้ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านประสบความสำเร็จ คือ

- ต้องรู้จักให้ประชาชนทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- คณะกรรมการศูนย์ฯ มีความเสียสละ และมีคุณธรรม

- คณะกรรมการศูนย์ฯ มีความรู้ความสามารถในการบริหาร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คือ

- สภาพหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีปัญหามากกว่าและโดยเฉพาะมีปัญหาที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านมากกว่าจะเป็นตัวแปรผลักดันให้เกิดหน่วยกลางในลักษณะศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรหมู่บ้านขึ้น

- ระบบความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ในระบบสายเลือดไม่เข้มแข็งจะผลักดันให้เกิดการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เนื่องจากประชาชนไม่มีสถาบันเครือญาติรองรับการช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านจึงมีความจำเป็น

- สภาพเศรษฐกิจในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีสภาพเศรษฐกิจไม่ดีเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดโอกาสในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- ผู้นำในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีผู้นำที่มีลักษณะที่ดี มีวิธีการดำเนินงานที่ดี และส่งเสริมประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นตัวแปรสนับสนุนที่สำคัญในการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดโอกาสในการจัดตั้งศูนย์

3.9 ผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพและเกิดผลดีเป็นประโยชน์แก่ประชาชน จึงกำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งจากอาสาสมัครประชาสงเคราะห์ หรือคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หรือบุคคลอื่นในตำบล อำเภอ และจังหวัดนั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่ดังนี้

(1) เป็นผู้ประสานงานระหว่างศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านกับตำบล อำเภอ จังหวัด และส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อนำบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมไปสู่ประชาชน

(2) ประสานกับองค์กรภาคเอกชน อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ นำบริการและการช่วยเหลือผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไปสู่ประชาชน

(3) แสวงหาแนวทางและระดมความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ประชาชน

(4) ร่วมประชุมให้คำแนะนำปรึกษา และร่วมวางแผนการดำเนินงานกับคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(5) ร่วมกับตำบล อำเภอ จังหวัด จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและพิจารณาการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

(6) รายงานผลการปฏิบัติงานให้ตำบล อำเภอ และจังหวัดทราบ ผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน อาจได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด

บทที่ 4

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในช่วงที่ผ่านมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการศูนย์ฯ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการและวิธีการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

กรมประชาสงเคราะห์จึงได้มอบหมายให้กองการสังคมสงเคราะห์ เอกชน ดำเนินการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการข้าราชการของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อระดมความคิด ค้นหายุทธศาสตร์การพัฒนา ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เป็นองค์กรประชาชนที่สามารถให้บริการ ด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความรู้และปลูกจิตสำนึก

(1) พัฒนาข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการดำเนินงาน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ฯ และประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ และวิธีการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยการประชุม อบรม สัมมนา ตลอดจนการศึกษาดูงานศูนย์ฯ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำรูปแบบ แนวทางที่ดี ไปใช้ในการดำเนินงาน

(2) ปลูกจิตสำนึกข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในทางงาน รับผิดชอบต่อประชาชน และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์

ให้เกิดการพัฒนาแก่ชุมชน เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งเสริมสร้าง
คุณธรรม ความมีน้ำใจและการช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

4.2 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหาร

(1) การประชาสัมพันธ์

- จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ สร้าง
ความเข้าใจงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านแก่ประชาชนทั่วไป
- ส่งเสริมให้มีการคัดเลือกศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้านดีเด่น และประชาสัมพันธ์ให้เป็นศูนย์ฯ ตัวอย่าง

(2) การประสานงาน

- ส่งเสริมให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเป็น
ศูนย์ประสานงานระหว่าง ภาครัฐ และ เอกชน ในการให้บริการทางสังคมแก่
ประชาชน
- ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์
ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด
- ส่งเสริมให้มีการประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล
ข่าวสารระหว่างศูนย์สงเคราะห์

(3) การสร้างเครือข่าย

- ส่งเสริมให้อาสาสมัครประชาสงเคราะห์สนับสนุน
การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ส่งเสริมการจัดตั้งอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เพื่อ
ให้การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน

(4) ติดตามประเมินผล การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์
ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นระยะ ๆ เพื่อช่วยในการแนะแนวทางการแก้ไข
ปัญหา

4.3 ยุทธศาสตร์การให้บริการ

(1) การให้บริการ

- สงเคราะห์ผู้ยากไร้และผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนอย่างทั่วถึง รวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์
- ส่งเสริมการดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท
- จัดให้มีบริการแนะแนวการประกอบอาชีพ
- ส่งเสริมโครงการฝึกอบรมอาชีพในหมู่บ้าน
- ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม ในด้านอาชีพ/สังคม เพื่อให้เรียนรู้วิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วม

(2) การจัดบริการ

- ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทและดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยตรวจสอบว่าในหมู่บ้านยังขาดสวัสดิการสังคมด้านใดบ้าง โดยศึกษาจากข้อมูล จปฐ. กชช. 2 ค และข้อมูลสวัสดิการสังคมระดับครัวเรือน (สสค.) แล้วจัดทำแผนและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสวัสดิการสังคมในชุมชนแต่ละด้าน

4.4 ยุทธศาสตร์การจัดระบบข้อมูล

- เร่งรัดให้มีการจัดเก็บข้อมูล ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน
- จัดข้อมูลให้เป็นระบบ สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการให้บริการได้
- จัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมที่สามารถให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น

4.5 ยุทธศาสตร์การระดมทรัพยากรและความร่วมมือ

5.1 รณรงค์หาทุน โดยการรับบริจาคประจำปี หรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น

5.2 เป็นศูนย์ประสานงานร่วม ระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่อนำบริการ ความร่วมมือต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนในหมู่บ้าน

จากการดำเนินยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ส่งเสริมจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านไปแล้ว จำนวน 66,968 ศูนย์ และจากการเก็บรวบรวมผลการปฏิบัติงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านต่าง ๆ ได้ให้การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ผู้ด้อยโอกาส จำนวน 38,184 ราย เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค เงินทุนการศึกษา แก่เด็ก เงินทุนประกอบอาชีพและ เบี้ยยังชีพ รวมเป็นเงิน 28,470,850 บาท (ยี่สิบแปดล้านสี่แสนเจ็ดหมื่นแปดร้อยห้าสิบบาทถ้วน) รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิข้างท้าย (ข้อมูลจากกองการสังคมสงเคราะห์เอกชน กรมประชาสงเคราะห์ฯ)

แผนปฏิบัติการ

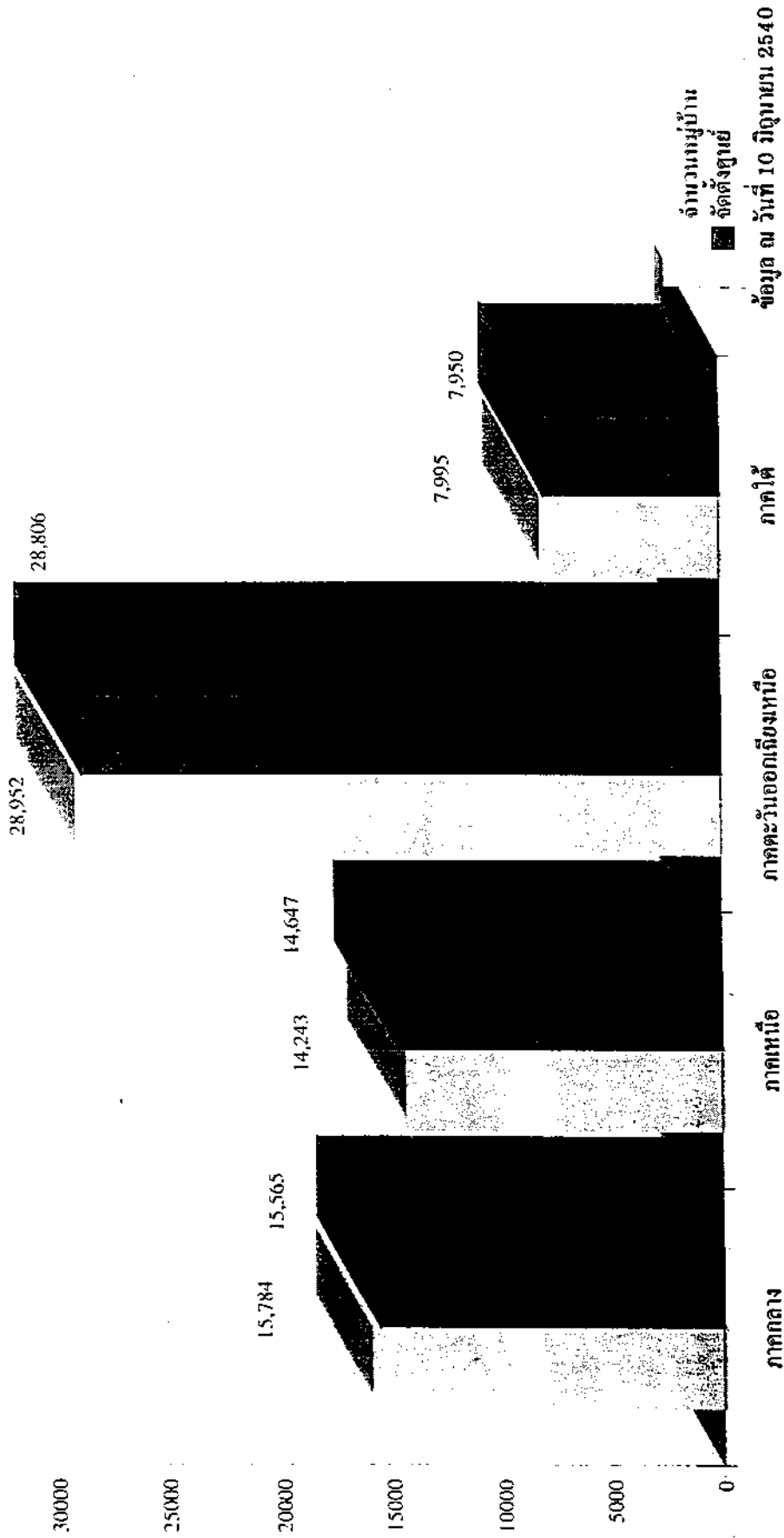
ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์ส่งเสริมวิทยากรประจำหมู่บ้าน

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	กิจกรรม
<p>1. การพัฒนาความรู้ และปลูกจิตสำนึก</p> <ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ - คณะกรรมการ ศสพ. - ประชาชน 	<p>1.1 ให้ความรู้ ใน เรื่องหลักการ วิธีการดำเนินงาน ศสพ.</p> <p>1.2 ปลูกจิตสำนึก</p>	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการอบรมวิทยากรศูนย์ฯ - โครงการสัมมนากรรมการศูนย์ฯ - โครงการอบรมผู้ประสานงานศูนย์ฯ - โครงการคัดเลือกศูนย์ฯ ดีเด่น - โครงการอบรมปลูกจิตสำนึกข้าราชการและประชาชน - สนับสนุนกิจกรรมกลุ่มในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิด การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
<p>2. การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพ การบริหาร</p>	<p>2.1 การประชาสัมพันธ์</p> <p>2.2 การประสานงาน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำสื่อ เช่น เทปคาสเซต วิทยุทัศน์ แผ่นพับ ข่าววิทยุ หอกระจายข่าว - จัดประชุม สัมมนาคณะกรรมการ เพื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ - จัดตั้งผู้ประสานงานศูนย์ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด - ทำจดหมายข่าว เพื่อแจ้งข่าวสาร ข้อมูล ระหว่างศูนย์ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

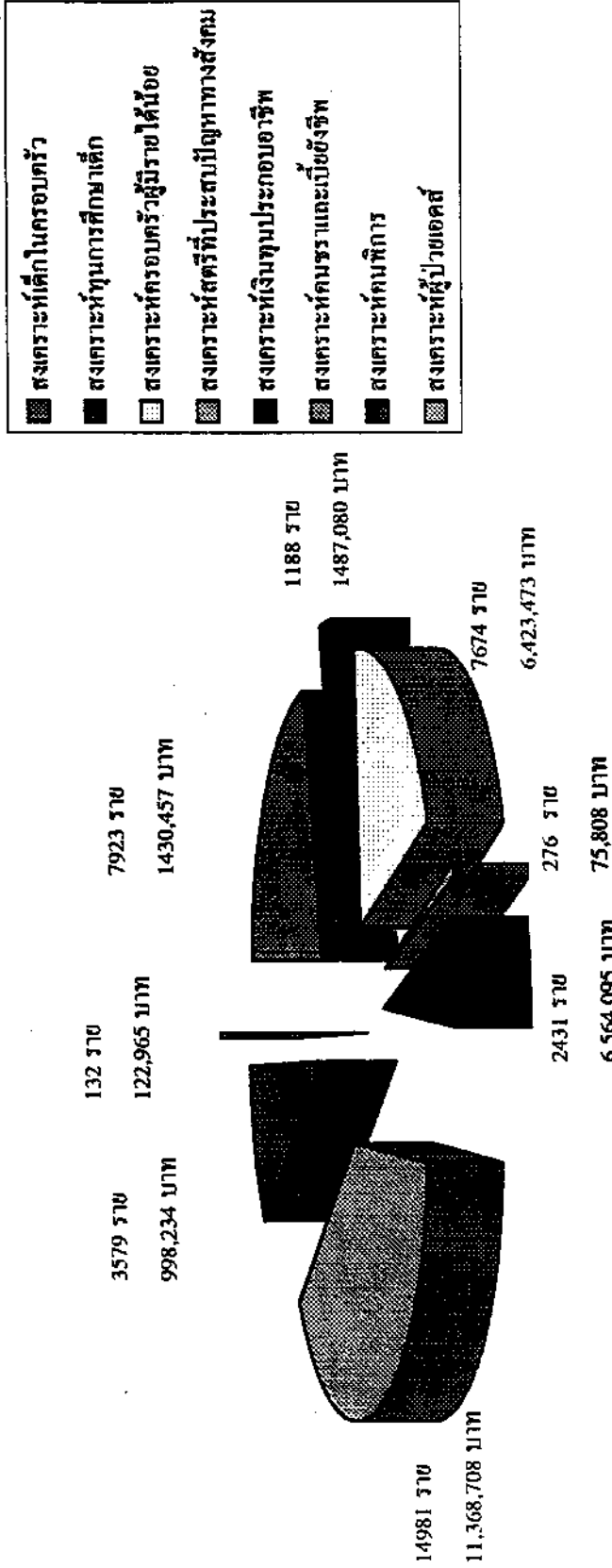
ยุทธศาสตร์	มาตรการ	กิจกรรม
3. การให้บริการ	2.3 การสร้างเครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> - นำอาสาสมัครประชาสงเคราะห์มาช่วยงาน ศสพ. - จัดตั้งอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
	2.4 การติดตามประเมินผล	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดและเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางออกเยี่ยมเยียนติดตามผล เป็นระยะ ๆ เพื่อรับทราบปัญหาและแนะแนวทางแก้ไข
	3.1 การให้บริการ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้บริการด้านแรงงานและสวัสดิการครอบคลุม 3 ด้าน <ul style="list-style-type: none"> - สงเคราะห์ - ป้องกัน - พัฒนา - บริการให้รวดเร็ว ท้วถึงและเป็นธรรม - ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต - จัดบริการแนะแนวประกอบอาชีพ - จัดให้มีโครงการฝึกอบรมอาชีพในหมู่บ้าน - จัดตั้งชมรม กลุ่ม ด้านสังคม/อาชีพ เพื่อส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม
	3.2 การจัดบริการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำแผนปฏิบัติงานของศูนย์ฯ โดยใช้ข้อมูล จปฐ. กชช. 2 ค และ สสค.

ยุทธศาสตร์	มาตรการ	กิจกรรม
4. การจัดระบบข้อมูล		<ul style="list-style-type: none">- จัดทำทะเบียนผู้ด้วยโอกาสของหมู่บ้าน- นำข้อมูลจัดทำเป็นระบบ พร้อมทั้งจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ด้านอื่น ๆ- ให้บริการแก่ประชาชนที่มาใช้บริการด้านข้อมูล- จัดทำเป็นศูนย์รวมข้อมูลของหมู่บ้านในทุก ๆ ด้าน
5. การระดมทรัพยากรและความร่วมมือ		<ul style="list-style-type: none">- รณรงค์หาทุนประจำปี- จัดกิจกรรมหารายได้ในท้องถิ่น พิจารณาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรม ประเพณี ของท้องถิ่นนั้น ๆ- รับผิดชอบทั่วไปจากร้านค้า ห้างร้านต่าง ๆ และประชาชนโดยทั่วไป- ประสานความร่วมมือกับภาครัฐ และเอกชน เพื่อนำบริการต่าง ๆ สู่มหาชน

การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ผลการปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2559

บทที่ 5

ผลการจัดตั้ง ศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากนโยบายของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ต้องการให้หมู่บ้านและชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของทางราชการในการดำเนินงานด้านสวัสดิการและสังคม สงเคราะห์ตลอดจนด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้ราษฎรมีงานทำ มีรายได้ สามารถประกอบอาชีพในถิ่นที่อยู่ของตนเองได้ เกิดความหวงแหนและรักถิ่นที่อยู่อาศัย มีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมระดับชุมชน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นไว้ ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

5.1 การดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นตั้งแต่ ปี 2533 - ปัจจุบัน ราษฎรสามารถจัดตั้งศูนย์ได้ครบทุกหมู่บ้านแล้ว มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 1,382 ศูนย์ เนื่องจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรนี้เป็นองค์กรของประชาชนที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นกิจกรรมและการดำเนินงานของศูนย์ฯ ก็จะเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จขององค์กร

จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดได้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ตลอดจนสอบถามความคิดเห็น

เห็นของคณะกรรมการศูนย์ เพื่อให้ทราบข้อมูลและความต้องการของชุมชนว่า สอดคล้องกับการดำเนินงานของศูนย์ที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร โดยดำเนินการสอบถามความคิดเห็น กรรมการศูนย์สังเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน ที่มาเข้ารับการอบรมทบทวนความรู้คณะกรรมการศูนย์ฯ ประจำปี 2540 กำหนดกลุ่มเป้าหมายและสุ่มตัวอย่างจากจำนวน 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอทุ่งสง อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอพิปูน อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ และกิ่งอำเภอช้างกลาง รวม 265 คน

คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ให้ความร่วมมือในการกรอกแบบประเมินผล จำนวน 265 ชุด สรุปผลได้ ดังนี้

คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านคิดว่า โครงการศูนย์สังเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้าน มีประโยชน์ต่อราษฎรในหมู่บ้านของท่านเพียงใด	240	22	3
2. เงินอุดหนุนกองทุนศูนย์ฯ จำนวนศูนย์ละ 12,500 บาท เพียงพอหรือไม่	9	52	204

คำถาม	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
3. ท่านคิดว่า คณะกรรมการศูนย์ฯ จะมีบทบาทในการช่วยเหลือราษฎรในหมู่บ้านได้มากน้อยเพียงใด	171	90	4
4. การส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง และการพัฒนา ศูนย์ฯ ของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด อยู่ในระดับใด	107	128	30
5. ท่านได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการศูนย์ฯ จากทางสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดมากน้อยเพียงใด	29	88	148
6. ท่านคิดว่าจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ในระดับอำเภอหรือไม่ จังหวัด อยู่ในระดับใด	249	9	7

สรุปผลการประเมิน

1. คณะกรรมการศูนย์ฯ ที่เห็นว่าโครงการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีประโยชน์ต่อราษฎรในหมู่บ้านอย่างมาก จำนวน 90.57% มีประโยชน์ปานกลาง 8.30% และมีประโยชน์เพียงเล็กน้อย 1.13%

2. จำนวนเงินอุดหนุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ศูนย์ละ 12,500 บาท คณะกรรมการศูนย์ฯ เห็นว่ามีจำนวนน้อยเกินไป 76.98% เห็นว่าจำนวนเหมาะสมเพียงพอแล้ว 19.62% และเห็นว่ามีจำนวนมาก 3.40%

3. คณะกรรมการศูนย์ฯ คิดว่าตัวเองจะมีบทบาทในการช่วยเหลือราษฎรในหมู่บ้านได้มาก 64.53% ปานกลาง 33.96% และคิดว่าตัวเองมีบทบาทน้อย 1.51%

4. การส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง และการส่งเสริมพัฒนาศูนย์ฯ ของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด อยู่ในระดับ มาก 40.38% ปานกลาง 48.30% และน้อย 11.32%

5. คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจากทางสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดมาก จำนวน 10.94% ปานกลาง 33.21% และได้รับข่าวสารข้อมูลน้อย จำนวน 55.85%

6. คณะกรรมการศูนย์ฯ คิดเห็นว่า จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ในระดับอำเภอ จำเป็นอย่างมาก 93.96% ปานกลาง 3.40% น้อย 2.64%

ข้อเสนอแนะ

1. ให้เพิ่มเบี้ยยังชีพคนชรา จาก 200 บาท/คน และ 5 คน/ศูนย์ เป็นจำนวน 500 บาท/คน และ 10 คน/ศูนย์

2. ให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสาขาสงเคราะห์อำเภอ
3. ให้เจ้าหน้าที่ออกติดตามให้คำแนะนำ และร่วมประชุมประจำเดือนของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง
4. ควรเพิ่มจำนวนเงินอุดหนุนศูนย์ฯ
5. จัดให้มีการอบรมคณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง
6. ให้มีการประชาสัมพันธ์มากขึ้น และจัดส่งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับงานศูนย์ฯ ให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ทราบอย่างต่อเนื่อง
7. จัดทำแบบฟอร์มที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานส่งให้คณะกรรมการศูนย์ฯ
8. ตั้งค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการศูนย์ฯ
9. จัดศึกษาดูงานนอกสถานที่
10. เบี้ยยังชีพคนชราควรพิจารณาสนับสนุนให้ตามสัดส่วนของคนชราในหมู่บ้าน บางหมู่บ้านที่มีคนชราที่เดือดร้อนจำนวนมาก ควรสนับสนุนเบี้ยยังชีพให้มากกว่า 5 คน

จากผลการประเมินผลโครงการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในครั้งนี้จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่เห็นประโยชน์และความสำคัญของโครงการ และเข้าใจดีว่าคณะกรรมการจะมีบทบาทในการช่วยเหลือราษฎรในหมู่บ้านตนเองได้มาก คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เงินอุดหนุน จำนวน 12,500 บาทต่อศูนย์ฯ นั้น มีจำนวนน้อยเกินไปไม่เพียงพอกับความต้องการ

ในด้านการส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง และการส่งเสริมการพัฒนาศูนย์ฯ ของสำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดอยู่ในระดับมากถึงปานกลาง แต่คณะกรรมการศูนย์ฯ ยังได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนั้น ไม่ทั่วถึง

คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีเจ้าหน้าที่
ประชาสงเคราะห์ในระดับอำเภอ เพื่อเป็นผู้ประสานงานโครงการศูนย์ฯ
และเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ในการปฏิบัติงาน
ช่วยเหลือราษฎรอย่างใกล้ชิด

คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่จะทราบว่า เมื่อมีปัญหา
เกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จะสามารถ
ขอคำปรึกษาแนะนำได้จาก อำเภอ ที่สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ และ
ที่สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่พบข้อสังเกตว่า
คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่จะเรียกชื่อหน่วยงานยังไม่ถูกต้อง อย่างเช่น
ศูนย์ประชาสงเคราะห์จังหวัด ศูนย์สงเคราะห์จังหวัด ศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้านจังหวัด สำนักงานสงเคราะห์ประจำจังหวัด เป็นต้น ถึงแม้ว่า
จะไม่ค่อยมีผลกระทบมากนักต่อการติดต่อสื่อสาร แต่ก็ควรเร่งรัดดำเนินการ
ประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ทราบ สามารถเรียกชื่อหน่วยงาน
สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด ได้อย่างถูกต้องตรงกันต่อไป

5.2 การจัดแบ่งระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ในขณะที่ผู้เขียนดำรงตำแหน่งประชาสงเคราะห์จังหวัด
นครศรีธรรมราช ได้มีแนวคิดที่จะพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้น
โดยริเริ่มในการจัดแบ่งระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นเป็นจังหวัด
แรก เพื่อเป็นการจูงใจให้กรรมการศูนย์แต่ละศูนย์เห็นถึงความสำคัญในการ
ดำเนินงานขององค์กรของตนเอง จากแนวคิดดังกล่าวต่อมากกรมประชา
สงเคราะห์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นตัวอย่างที่ดีจึงมีนโยบายให้จังหวัดอื่น ๆ
ดำเนินการจัดแบ่งระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นทั่วประเทศใน
เวลาต่อมา

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดแบ่งระดับศูนย์ มีดังนี้

- (1) ด้านการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ
- (2) ด้านการประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ
- (3) ด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือราษฎรผู้เดือดร้อน

ประเภทต่าง ๆ

- (4) ด้านการจัดทำแผนการช่วยเหลือประชาชน
- (5) ด้านการติดต่อประสานงาน และให้ความร่วมมือกับ

สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

5.3 ผลการจัดแบ่งระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของ

จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้กำหนดขอบเขตในการแบ่งระดับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ตั้งในปี 2533 - 2538 จำนวน 499 ศูนย์ สำหรับศูนย์ฯ ที่จัดตั้งในปี 2539 จำนวน 883 ศูนย์ ยังไม่มีผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง ผลการจัดแบ่งระดับศูนย์ฯ จำนวนที่ได้ดังนี้

<u>ระดับที่ 1</u>	ศูนย์ฯ ที่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ <u>ดีมาก</u>	จำนวน <u>6</u> ศูนย์
<u>ระดับที่ 2</u>	ศูนย์ฯ ที่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ <u>ดี</u>	จำนวน <u>57</u> ศูนย์
<u>ระดับที่ 3</u>	ศูนย์ฯ ที่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ <u>พอใช้</u>	จำนวน <u>189</u> ศูนย์
<u>ระดับที่ 4</u>	ศูนย์ฯ ที่มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์ <u>ปรับปรุง</u>	จำนวน <u>247</u> ศูนย์

5.4 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมราชการ ประจำหมู่บ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช

แม้ว่าทุกฝ่ายจะเห็นประโยชน์ในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้านก็ตามแต่การดำเนินงานขององค์กรยังประสบปัญหาอุปสรรคทำให้ศูนย์ส่งเสริมราชการบางศูนย์มีเพียงแต่ชื่อศูนย์และคำขวัญประจำศูนย์ แต่ขาดการปฏิบัติการอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาหลัก ๆ 2 ประการ คือ

(1) ปัญหาด้านบุคลากร

- ความพร้อมของบุคลากรของรัฐได้แก่เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ มีเพียงเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดเท่านั้น ทำให้การปฏิบัติงานดูแลเอาใจใส่ติดตามงานและคำแนะนำปรึกษาแก่คณะกรรมการศูนย์ค่อนข้างน้อย
- ความพร้อมของราษฎรในหมู่บ้านและคณะกรรมการศูนย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน และผู้นำหมู่บ้านบางท้องที่ยังคุ้นเคยอยู่กับการปฏิบัติในระบบเดิมที่อาศัยการสั่งการจากหน่วยราชการและบางครั้งก็ตัดสินใจแทนประชาชน เป็นการทำลายโอกาสของประชาชนในการเรียนรู้และบริหารงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชน
- ขาดผู้นำชุมชนที่ให้ความสนใจในกิจกรรมของศูนย์ ซึ่งต้องเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อปฏิบัติงานของส่วนรวมโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ
- ชาวบ้านยังขาดความพร้อมและความสนใจในกิจกรรมของศูนย์ เนื่องจากยังอยู่ในฐานะที่ยากจน ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ ไม่มีกำลังใจที่จะทำงานเพื่อส่วนรวม

(2) ปัญหาด้านการบริหารและการดำเนินงาน

- การคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ในบางท้องที่ใช้ระบบ

เครือข่ายและพรรคเล่นพวก ทำให้ขาดระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ
ของศูนย์ที่ชัดเจน

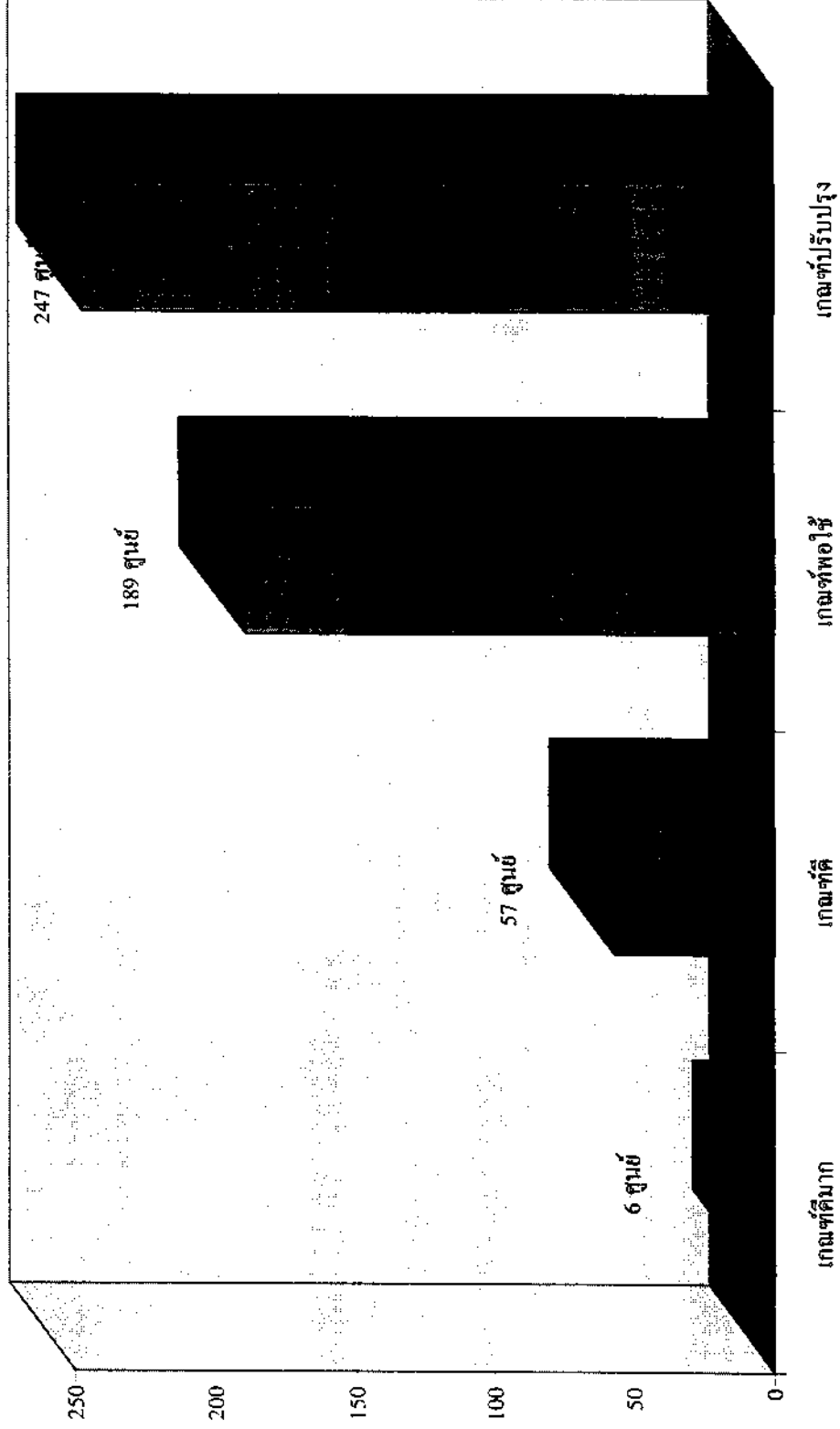
- คณะกรรมการศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ยังขาดระบบจัดการ
ข้อมูลของศูนย์ที่ชัดเจน จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ในหลายกรณี

- ขาดระบบการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้อง
กับแผนพัฒนาด้านต่าง ๆ บางครั้งลักษณะงานซ้ำซ้อน

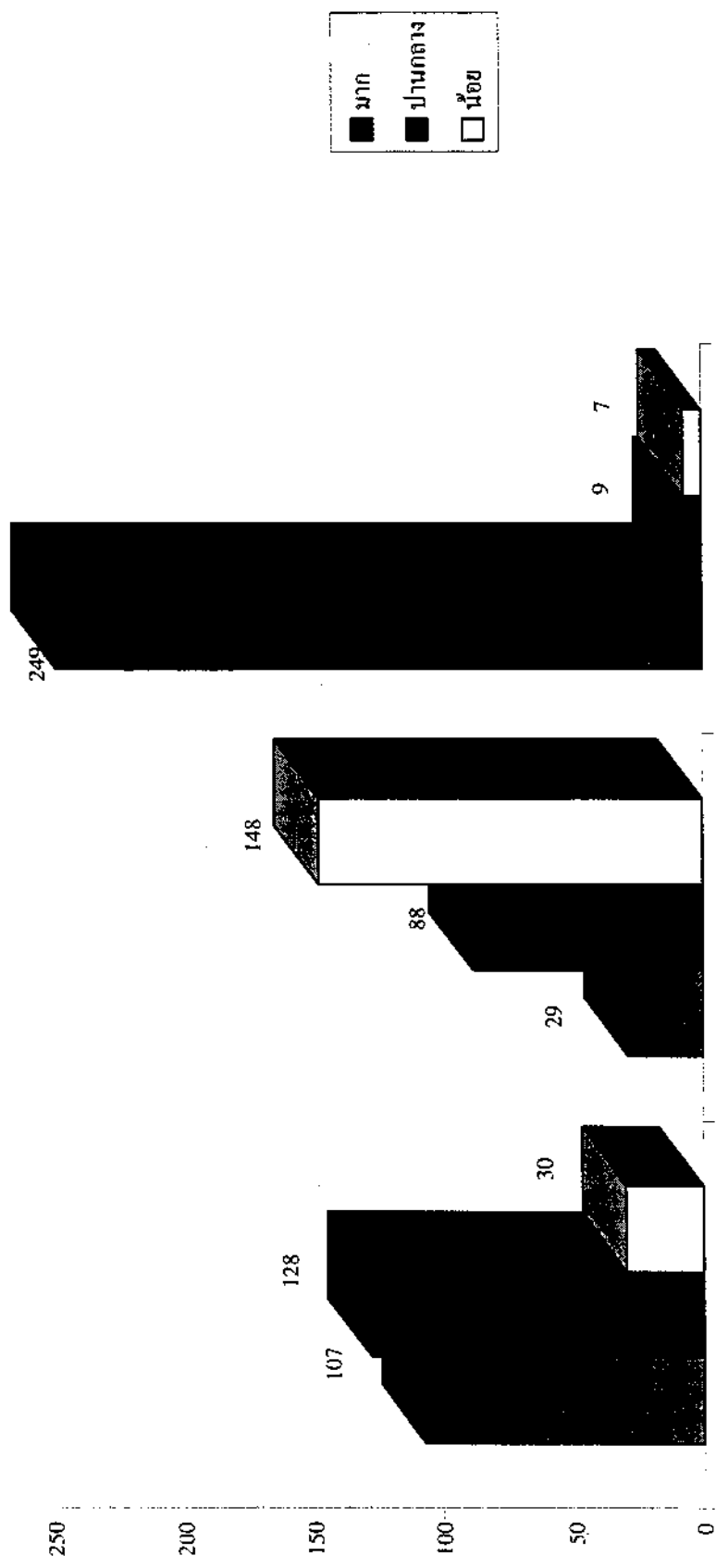
- การบริหารงานของศูนย์ส่วนใหญ่ยังเป็นการบริการ
เชิงรับ คือเมื่อเกิดปัญหาแล้วจึงแก้ไข แทนที่จะเป็นการบริการเชิงรุกคือการ
ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา

- ขาดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
แบบรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์มีรายละเอียดมากทำให้ยากต่อการปฏิบัติ

**การจัดแบ่งระดับศูนย์กลางราชการประจำหมู่บ้าน
ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จัดตั้งในปี 2523 -2538**

ประเมินความคิดเห็นของกรรมการศูนย์ฯ ที่เข้ารับการอบรมทบทวน

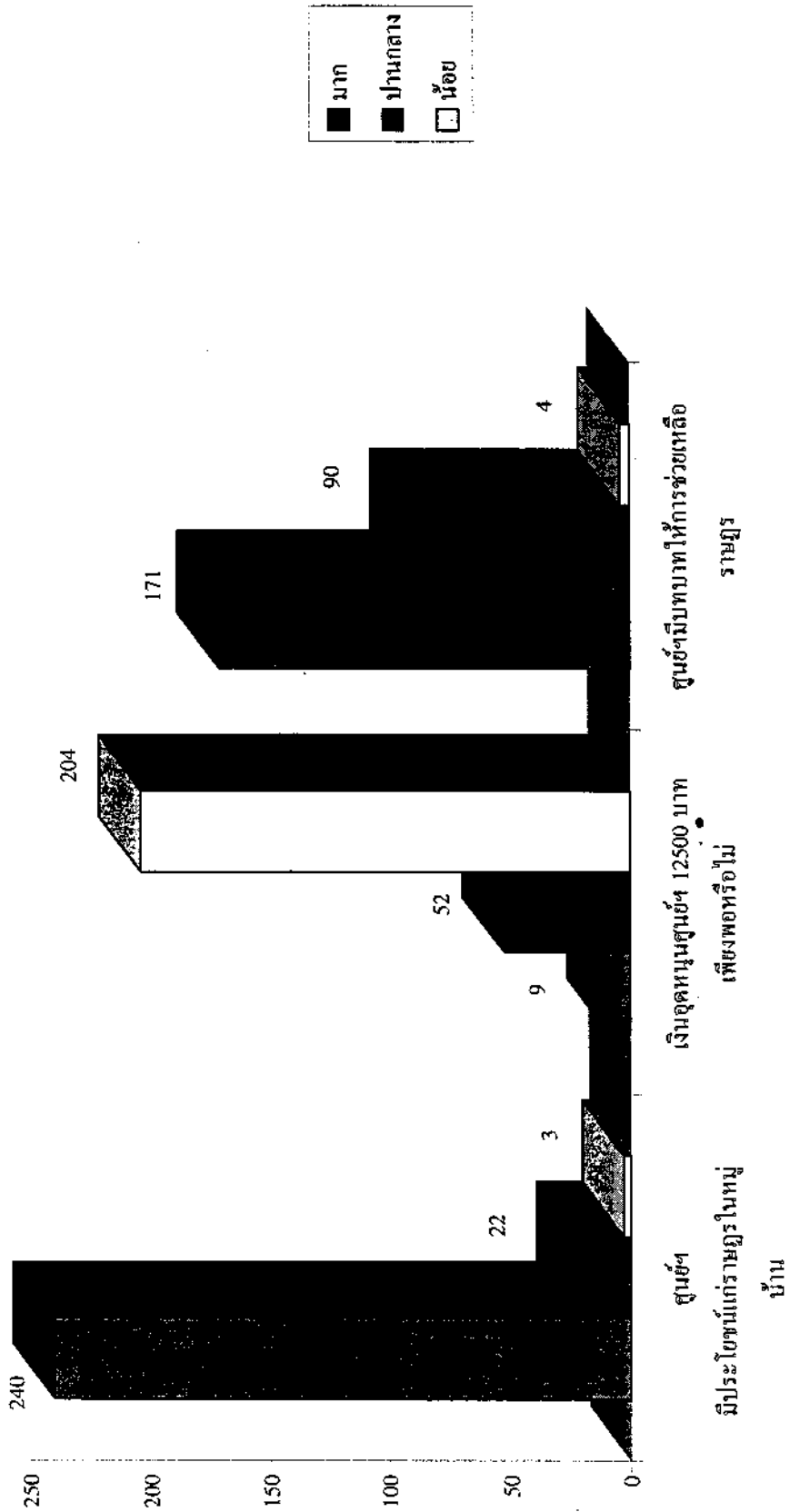
การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์ฯ ของทางราชการ

ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับศูนย์ฯ จากทางราชการ

ความจำเป็นต้องมีประกาศ สงเคราะห์อำเภอ

■ มาก
■ ปานกลาง
□ น้อย

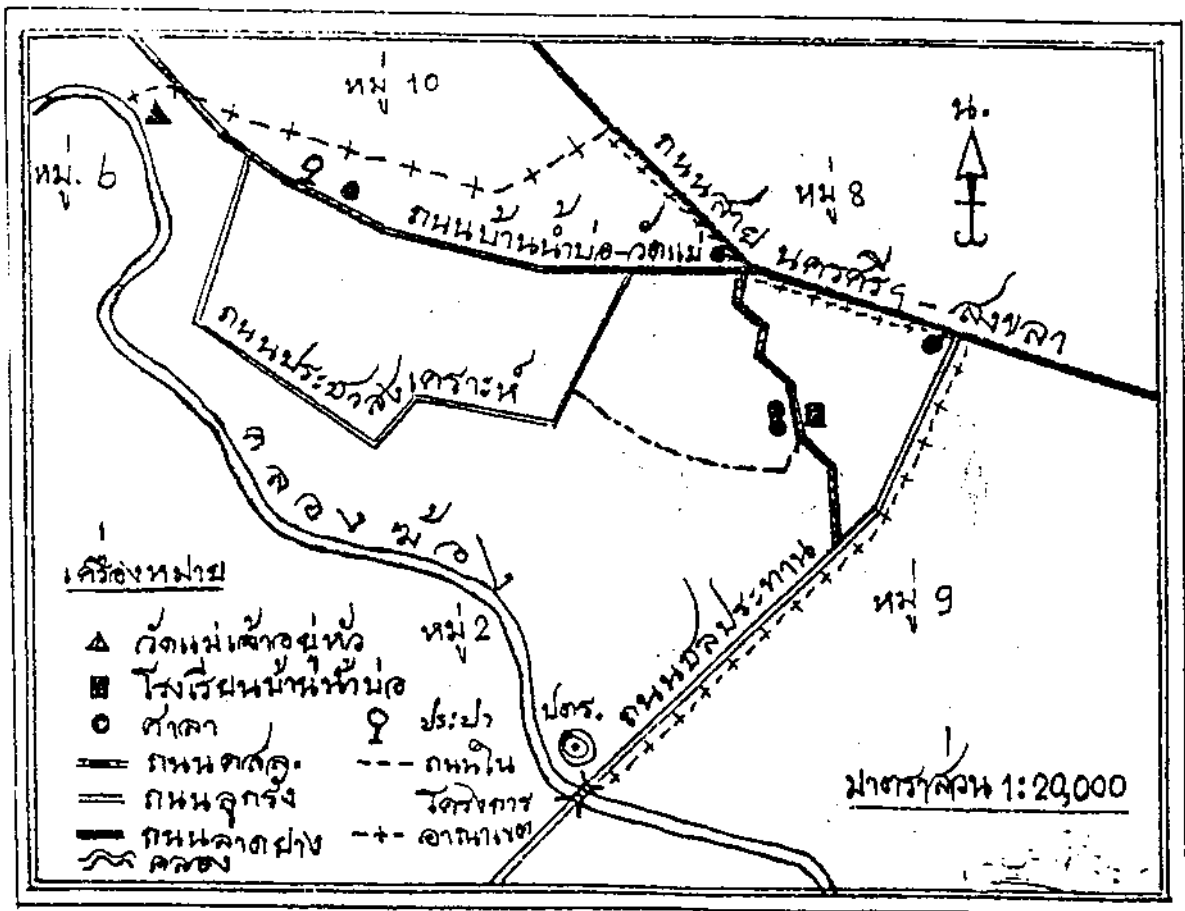
ประเมินความคิดเห็นของกรรมการศูนย์ฯ ที่รับการอบรมทบทวน

บทที่ 6

ศึกษากรณียุณยสงเคราะห์ราษฎรประจำ
หมู่บ้านน้ำบ่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว
อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่หมู่ที่ 3 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่

ข้อมูลทั่วไป หมู่ที่ 3 บ้านน้ำบ่อ

ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเข็รใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

6.1 สภาพการณ์ภูมิประเทศ และข้อมูลทั่วไป

ทิศเหนือ	จด	หมู่ที่ 8	ต.แม่เจ้าอยู่หัว
ทิศใต้	จด	หมู่ที่ 2	ต.แม่เจ้าอยู่หัว
ทิศตะวันออก	จด	หมู่ที่ 9	ต.แม่เจ้าอยู่หัว
ทิศตะวันตก	จด	หมู่ที่ 6	ต.แม่เจ้าอยู่หัว และคลองเมือง

ข้อมูลทั่วไป

ครัวเรือนทั้งหมด	159	ครัวเรือน
ประชากรทั้งหมด	743	คน
ชาย	358	คน
หญิง	385	คน
พื้นที่ทั้งหมด	1,392	ไร่
พื้นที่นา	1,048	ไร่
พื้นที่สวน	341	ไร่
ครัวเรือนมีส้วม	159	ครัวเรือน
ครัวเรือนมีน้ำดื่ม	159	ครัวเรือน
โรงเรียนบ้านน้ำบ่อ	1	โรง
วัดแม่เจ้าอยู่หัว	1	วัด
ชลประทานคลองเมือง	1	แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์	2	แห่ง
หอกระจายข่าว	1	แห่ง
ศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน	1	แห่ง

ศูนย์บริการชุมชน	1	แห่ง
บ่อน้ำดื่มสาธารณะ	1	แห่ง
บ่อน้ำดื่มสาธารณะ	4	แห่ง
โรงสีข้าว	1	แห่ง
ประปาหมู่บ้าน (ขนาดใหญ่พิเศษ)	1	แห่ง

6.2 อาชีพของราษฎรในหมู่บ้าน

ทำนาอย่างเดี่ยว	144	ครัวเรือน
ทำนา/ค้าขาย	4	ครัวเรือน
รับจ้างอย่างเดี่ยว	9	ครัวเรือน
อาชีพอื่น ๆ	2	ครัวเรือน

สิทธิในที่ดินทำกิน

มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	137	ครัวเรือน
มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง/เช่าเพิ่ม	5	ครัวเรือน
ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	6	ครัวเรือน

ระดับการพัฒนาหมู่บ้าน

เป็นหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนา อันดับ 3

ยานพาหนะภายในหมู่บ้าน

รถปิคอัพ	7	คัน
รถมอเตอร์ไซด์	38	คัน
รถจักรยาน	35	คัน
รถประเภทอื่น ๆ	1	คัน

6.3 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน 22,200 บาท/คน/ปี

6.4 การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านน้ำบ่อ

บ้านน้ำบ่อ ตั้งอยู่ในท้องที่หมู่ที่ 3 ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ราบลุ่มอยู่ในเขตพื้นที่พัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ยากจน เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่อำนวยในการประกอบอาชีพทำให้ราษฎรต้องอพยพแรงงานไปทำงานต่างท้องที่กันมาก เมื่อมีปัญหาความยากจน ปัญหาอื่น ๆ ก็ตามมาอีกมากอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากไม่หาทางแก้ไขหรือช่วยเหลือเร่งด่วนก็จะเป็นภาระกับสังคมและประเทศชาติในที่สุด จากแนวคิดของการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นองค์กรประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งผลให้ชุมชนหรือหมู่บ้านสามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้หมู่บ้านเข้มแข็งมั่นคง นำไปสู่ความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด ราษฎรในหมู่บ้านน้ำบ่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขึ้นโดยได้รับความรู้และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด โดยในระยะเริ่มต้นคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีการประชุมหารือกันระหว่างราษฎรในท้องที่ และเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์จังหวัด ต่อมาคณะกรรมการหมู่บ้านได้นำข้อมูลไปประชุมชี้แจงให้ราษฎรทราบถึงความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านว่าจะเป็นองค์กรที่สำคัญของหมู่บ้าน โดยองค์กรดังกล่าวจัดตั้งขึ้นโดยประชาชน เป็นของประชาชน เพื่อประชาชน หรือดังคำกล่าวที่ว่าศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน "เป็นที่พึ่งของราษฎร เป็นองค์กรของประชาชน" เมื่อทราบถึงประโยชน์ในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านดังกล่าวแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีการจัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นโดยที่ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านได้มีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและได้ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์ ตลอดจนแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประจำหมู่บ้าน โดยกำหนดวันเปิดศูนย์

สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2535 ซึ่งในโอกาส
นี้เองราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของหมู่บ้านน้ำบ่อที่เห็นความสำคัญในการดำเนินงาน
ของศูนย์ฯ ก็ได้ร่วมแรงร่วมใจกันจัดให้มีการทอดผ้าป่าสามัคคีระดมเงินทุน
เพื่อนำไปดำเนินงานในกิจกรรมของศูนย์ที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและสังคมใน
หมู่บ้านโดยส่วนร่วมในโอกาสต่อไป ในการนี้ได้เงินทุนทั้งสิ้น 30,000 บาทเศษ

1) คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน บ้านน้ำบ่อ

1. นายชลอ	เอี่ยมสุทธิ	ประธานกรรมการ
2. นายเขวง	เขี้ยวบม	รองประธานกรรมการ
3. นายนุกูล	ชูเกิด	กรรมการ
4. นายอารีย์	ไพรัตน์	กรรมการ
5. นายเจียม	หนูทอง	กรรมการ
6. นายวิรัตน์	เรืองโรจน์	กรรมการ
7. นางกำพันธ์	หนูมี	กรรมการ
8. นางเสงี่ยม	ศรีสังข์	กรรมการ
9. นายโพยม	ไกรทิพย์	กรรมการ
10. นางกี	ไทยราช	กรรมการ
11. นายเฉลียว	ทิพย์กำเนิด	กรรมการ
12. นายหนูผล	ปัดชิด	กรรมการ
13. นางระเบียบ	หอยนุ้ย	กรรมการ
14. นายประสิทธิ์	ไชยพั่งยาง	เหรัญญิก
15. นายไว	ชุมเทพ	เลขานุการ

2) คณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้าน บ้านน้ำบ่อ

1. นายกำจัด ตีทองอ่อน กำนันตำบลแม่เจ้าอยู่หัว
2. นายเพียร หลับทอง อบต.แม่เจ้าอยู่หัว
3. นายทิ้ง เทพสุทธิ อบต.แม่เจ้าอยู่หัว
4. นายอิน มีแก้ว อบต.แม่เจ้าอยู่หัว
5. นายทวี หนูมี อดีต กำนันตำบลแม่เจ้าอยู่หัว
6. นายเอื้อง ทองเกลี้ยง อดีต กำนันตำบลแม่เจ้าอยู่หัว
7. เจ้าอาวาสวัดแม่เจ้าอยู่หัว
8. อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านน้ำบ่อ
9. ปลัดประจำตำบล
10. สาธารณสุขประจำตำบล
11. พัฒนาการประจำตำบล
12. เกษตรประจำตำบล
13. เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำตำบล

3) คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ศูนย์ส่งเสริมราชการประจำหมู่บ้าน บ้านน้ำบ่อ

1. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานกรรมการ
2. นายวิรัตน์ เรืองโรจน์ ฝ่ายสวัสดิการสังคม
3. นายเซวง เจียวม ฝ่ายจัดหาทุน
4. นายนุกูล ชูเกิด ฝ่ายคนพิการ
5. นางอำพันธ์ หนูมี ฝ่ายกิจการสตรี
6. นายเจียม หนูทอง ฝ่ายพัฒนา
7. นายอารีย์ ไพรัตน์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์
8. นายโยม ไกรทิพย์ ฝ่ายเด็ก
9. นางเสงี่ยม ศรีสังข์ ฝ่ายคนชรา

10. นายหนูผล	ปิดชิด	ฝ่ายโครงการ
11. นางระเบียบ	หอยน้ย	ฝ่ายกิจกรรม
12. นายเฉลียว	ทิพย์กำเนิด	ฝ่ายจัดหางาน
13. นายไว	ชุมเทพ	ฝ่ายคุ้มครองแรงงาน
14. นายประสิทธิ์	ไชยพียงยาง	ฝ่ายสงเคราะห์ครอบครัว
15. นางกี	ไทรราช	ฝ่ายต้อนรับ

6.5 การดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน น้ำบ่อ

นับตั้งแต่เริ่มเปิดศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเดือน มิถุนายน 2535 เป็นต้นมาศูนย์ฯ ได้ดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิก และสังคมไปแล้ว ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานศูนย์ฯ

- ระดมหาเงินเข้ากองทุนศูนย์ฯ เพื่อใช้ในการดำเนินงาน ศูนย์ฯ โดยวิธีทอดผ้าป่าสามัคคี ได้เงินประมาณ 35,000 บาท
- ปรับปรุงสิ่งสาธารณูปโภคที่ทำการศูนย์ฯ ทาสี ติดพัดลม ตลอดจนทำรั้วคอนกรีตเสริมเหล็ก ณ ที่ทำการศูนย์ฯ คิดเป็นเงิน 90,950 บาท โดยมีผู้บริจาคเข้าสมทบในครั้งนี
- จัดซื้ออุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล ศูนย์ฯ เป็นเงิน 45,000 บาท จากงบเงินรางวัลของหมู่บ้านน้ำบ่อ
- ร่วมกับจังหวัดจัดงานวันก่อตั้งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
- ประชุมกรรมการศูนย์ฯ เป็นประจำทุกเดือน
- ร่วมจัดสร้างหอกระจายข่าวระบบเสียงตามสายไว้ที่ศูนย์ฯ
- ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน ติดตั้งอุปกรณ์และงานรับสัญญาณดาวเทียม ณ ที่ทำการศูนย์ฯ เพื่อการศึกษาและรับฟังข่าวสารที่ทันสมัย

ให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน

- จัดงานวันกตัญญูในหมู่บ้านเป็นประจำทุกปี
- จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุระดับตำบล ที่ศูนย์ฯ มีสมาชิกชมรม 120 คน และทำหน้าที่ติดประสานกับหน่วยแพทย์มาตรวจรักษาสุขภาพผู้สูงอายุเป็นประจำ
- อำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ เพื่อไปรับรถเข็น จากโรงพยาบาลมหาราชนครศรีธรรมราช
- ให้การสนับสนุนเงินในการจัดงานวันขึ้นปีใหม่ของหมู่บ้าน น้ำบ่อ ทุกปี

2. ด้านการสังคมสงเคราะห์

- เยี่ยมเยียนและให้คำปรึกษาแก่ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน และผู้ด้อยโอกาส
- นำเสื้อผ้า ชุดนักเรียน ไปช่วยเหลือครอบครัวผู้ด้อยโอกาส มูลค่า 3,000 บาท
- ช่วยเหลือคนพิการ เป็นสิ่งของมีมูลค่า 3,000 บาท
- ช่วยเหลือเด็กกำพร้า เป็นสิ่งของ มีมูลค่า 2,000 บาท
- มอบชุดเด็กนักเรียน โรงเรียนบ้านน้ำบ่อ บ้านทุ่งนาขวัญ 2 ครั้ง เป็นเงิน 7,500 บาท
- ช่วยเหลือครอบครัวเดือดร้อน เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค จำนวน 5 ราย เป็นเงิน 12,500 บาท
- พิจารณาคัดเลือกผู้สูงอายุให้ได้รับเบี้ยยังชีพ 5 ราย รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 200 บาท รวม 1,000 บาทต่อเดือน จนกระทั่งถึงแก่กรรม
- ร่วมกับทางราชการ ดำเนินการจดทะเบียนคนพิการ ในทุกหมู่บ้านของอำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

- ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสไม่มีที่อยู่อาศัย โดยสร้างบ้านจำนวน 1 หลัง พร้อมมอบเงินสิ่งของที่ได้รับบริจาค มีมูลค่า 84,500 บาท
- ช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย บ้านได้รับความเสียหายทั้งหลัง ราชนางส่อง ดวงพรหม เป็นสิ่งของ มูลค่าเป็นเงิน 12,500 บาท
- ช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย บ้านได้รับความเสียหายทั้งหลัง ราชนายวิมล เกินเกลือ โดยได้รับบริจาคเงินและสิ่งของ มูลค่าเป็นเงิน 8,450 บาท
- ช่วยเหลือครอบครัวนายอนันต์ หนูน้อย ผู้ประสบอัคคีภัย บ้านได้รับความเสียหายทั้งหลัง โดยได้รับบริจาคเงินและสิ่งของ มูลค่าเป็น 5,500 บาท

ด้านการป้องกันและพัฒนา

1. ได้จัดทำโครงการฝึกอาชีพแรงงานในชนบท หลักสูตร ช่างเดินสายไฟภายในอาคาร สมาชิก 20 คน คิดเป็นเงินประมาณ 55,200 บาท
2. ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท โครงการต่อเติมรั้วริมถนนคอนกรีตในหมู่บ้านคิดเป็นเงินประมาณ 48,600 บาท
3. ได้จัดสร้างบ่อน้ำศูนย์สงเคราะห์ฯ 3 จุด คิดเป็นเงินและสิ่งของบริจาค คิดเป็นเงินประมาณ 6,000 บาท เพื่อให้ราษฎรมีน้ำบริโภคใช้สอย
4. ร่วมโครงการน้ำดื่ม 100% โดยใช้ศูนย์ฯ เป็นสถานที่ในการรณรงค์รับบริจาคโถงน้ำและเงินในการจัดน้ำโถงน้ำ ได้โถงน้ำ 250 โถง มูลค่า 56,000 บาท แล้วนำไปแจกจ่ายให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน
5. ได้จัดทำโครงการฝึกอาชีพแรงงานในชนบทหลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้า สมาชิก 21 คน ใช้เวลา 45 วัน

6. ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท
โครงการชุดลอกคูระบายน้ำ คิดเป็นเงินประมาณ 60,000 บาท
7. ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบทฟื้นฟู
ประสอทุกภัยหลักสูตรข้างปุน โครงการทำรั้วริมถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน ระยะ
ทาง 1,000 เมตร คิดเป็นเงินค่าจ้างแรงงานและราษฎรสมทบ คิดเป็นเงิน
ประมาณ 125,000 บาท
8. ได้สร้างส้วมสาธารณะ ในบริเวณศูนย์สงเคราะห์ที่ 1
หลัง คิดเป็นเงินและสิ่งของที่ได้รับบริจาคคิดเป็นเงินประมาณ 6,300 บาท
9. ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบทโครง
การตัดถนนใหม่ระยะทาง 2,000 เมตร ซื่อถนนประชาสงเคราะห์ คิดเป็นเงิน
ค่าจ้างแรงงานและราษฎรบริจาคเงินและที่ดินคิดเป็นเงินประมาณ 352,000
บาท
10. ได้รับการสนับสนุนเครื่องกายภาพบำบัดจากกองบริการชุมชน
กรมประชาสงเคราะห์ คิดเป็นเงินประมาณ 35,000 บาท เพื่อให้ราษฎรใน
หมู่บ้านมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง
11. ได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชนบท
โครงการสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ สาขา 2 จำนวน 1 หลัง ชื่อศาลา สุขเจริญ
คิดเป็นเงินค่าจ้างแรงงานและวัสดุที่ได้รับบริจาค คิดเป็นเงินประมาณ 5,000
บาท
12. ได้ทำโครงการฝึกอาชีพแรงงานในชนบท หลักสูตรข้างปุน
โครงการต่อเติมรั้วริมถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน ระยะทาง 1,000 เมตร
ค่าอาหารและวัสดุและราษฎรบริจาคประมาณ 125,000 บาท สมาชิก 21 คน

กิจกรรมผลงานและโครงการที่เด่น ๆ ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎร

ประจำหมู่บ้านน้ำบ่อ

กิจการและผลงานที่ได้รับรางวัล

1. ได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตี๋เด่นระดับจังหวัดได้รับโล่และเงินรางวัล ประจำปี 2538
2. นายวิรัตน์ เรืองโรจน์ ประธานศูนย์ฯ ได้รับการคัดเลือกจากสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับโล่เป็น คนพิการตัวอย่าง ประจำปี 2537
3. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้รับโล่รางวัล อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ตี๋เด่น ประจำปี 2538
4. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้รับโล่รางวัล บุคคลตี๋เด่น ซึ่งทำคุณประโยชน์ให้กับสังคม ประจำปี 2539
5. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้รับเชิญจากประชา สงเคราะห์ฯ จังหวัดให้เป็นวิทยากร ให้ความรู้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้านระดับจังหวัด
6. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้ร่วมประชุม สัมมนาทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำ หมู่บ้าน
7. คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้รณรงค์เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ซึ่งได้รับโล่และเงินรางวัลหมู่บ้านประชาสัมพันธ์ ตี๋เด่น ระดับจังหวัด ประจำปี 2539
8. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้รับการคัดเลือก เป็นสมาชิก กนช.ตี๋เด่น ระดับภาค ประจำปี 2537 และ 2540

9. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้รับการคัดเลือกเป็น
ผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยม ได้รับแทนทองคำพร้อมปืนพก จากกรรมการปกครอง
ประจำปี 2538

10. นายชลอ เอี่ยมสุทธิ ประธานศูนย์ฯ ได้รับโล่แก่นักประชา
สัมพันธ์ ดีเด่นจากรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

11. คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้มอบรางวัลชมเชยให้ราษฎรไปเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีผลงานได้รับโล่รางวัลได้มอบรางวัลผู้มาใช้สิทธิในการ
เลือกตั้ง ส.ส.มากที่สุด ประจำปี 2539

โครงการที่สำคัญที่ดำเนินการในหมู่บ้านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านน้ำบ่อ

1. ได้จัดทำโครงการถนนคอนกรีตเสริมเหล็กในหมู่บ้านระยะทาง
2,000 เมตร งบประมาณ 6,000,000 บาท จากกรมโยธาธิการ
2. ได้สร้างศูนย์สงเคราะห์ฯ และที่ประชุม ศาลาทรงไทยคู่
งบประมาณ 1,000,000 บาท งบราชการและราษฎรสมทบ
3. ได้จัดทำโครงการประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่พิเศษ งบประมาณ
4,825,800 บาท จากกรมอนามัย
4. ได้จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้ในศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้าน งบประมาณ 45,000 บาท งบเงินรางวัล
5. ได้ตัดถนนใหม่ ซี่งถนนประชาสงเคราะห์ ระยะทาง 2,000
เมตร งบประมาณ 352,000 บาท งบประมาณทางราชการและราษฎรสมทบ
6. ได้สร้างบ้านให้ราษฎรที่ยากจน 1 หลัง งบบริจาค 84,500
บาท
7. ได้จัดสร้างศาลาประชาสัมพันธ์เฉลิมพระเกียรติในหลวง
ครองราช 50 ปี งบประมาณ 50,000 บาท บริจาค 50,000 บาท

8. ได้จัดทำโครงการนำร่องโครงน้ำดื่ม 100% งบประมาณ
56,000 บาท

9. ได้จัดทำโครงการส้วม 100% งบประมาณ 35,000 บาท

บทที่ 7

ยุทธวิธีผู้นำศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ประจำหมู่บ้านน้ำบ่อไปสู่ความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

โดยที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎร ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นองค์กรของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาส และประสบความสำเร็จทุกขัณฑ์เดือดร้อน โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนในหมู่บ้านได้รับการดูแล ได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ บนพื้นฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การดำเนินงานที่นำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าว พิจารณาได้จากความพร้อมในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

7.1 ความพร้อมของคณะกรรมการศูนย์

(1) มีความสามารถในการบริหารศูนย์ โดยมอบหมายหน้าที่ให้กรรมการศูนย์ จำนวน 15 คน มีประธานศูนย์ รองประธาน กรรมการฝ่ายต่าง ๆ 11 คน เหนรัญญิก และเลขานุการศูนย์ มีการแต่งตั้งที่ปรึกษาศูนย์ จำนวน 13 คน ในการให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน และผู้ด้อยโอกาสของหมู่บ้านน้ำบ่อ

(2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยได้เห็นความสำคัญในด้านข่าวสารสารสนเทศ สนับสนุนให้ราษฎรในหมู่บ้านได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อขอติดตั้งอุปกรณ์และจานรับสัญญาณดาวเทียม 1 ชุด ณ ที่ทำการศูนย์ฯ บ้านน้ำบ่อ

(3) มีความเสียสละ มีความตั้งใจในการทำงานและสามารถชักชวนผู้อื่นเข้าร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากการช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัย และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ สำหรับกิจกรรมด้านพัฒนาและป้องกัน กรรมการศูนย์ฯ ได้จัดทำโครงการและติดต่อประสานงานกับสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้ เพื่อเปิดฝึกออาชีพแรงงานในชนบท หลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้า หลักสูตรช่างเดินสายไฟภายในอาคาร และหลักสูตรช่างปูน ราษฎรเข้ารับการอบรมดังกล่าว จำนวน 62 คน

(4) มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันเอาใจใส่การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านและอำเภอ

7.2 ความเข้าใจปัญหาสังคมของศูนย์ฯ

ศูนย์ฯ บ้านน้ำบ่อ เกิดขึ้นจากความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านน้ำบ่อ มิได้เกิดจากความต้องการของรัฐ และราษฎรสามารถเข้าร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ตลอดจนตัดสินใจในการจัดตั้งศูนย์ ซึ่งเป็นความต้องการของราษฎร โดยเฉพาะการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน อันเป็นการกระจายบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของรัฐให้เป็นไปอย่างรวดเร็วทั่วถึงและความเป็นธรรม

หมู่บ้านน้ำบ่อ มีครอบครัวทั้งหมด 159 ครอบครัว 743 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน บางครอบครัวมีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ ต้องอพยพแรงงานไปทำงานต่างท้องที่ ศูนย์ฯ มีความเข้าใจในปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานทางราชการ จัดทำโครงการฝึกออาชีพแรงงานในชนบท หลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้า หลักสูตรช่างเดินสายไฟภายในอาคาร หลักสูตรช่างปูน ทำให้ราษฎรได้มีงานทำ

ไม่ต้องอพยพแรงงานไปทำงานต่างท้องที่อื่นจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมในโอกาสต่อไป

ด้านสุขภาพอนามัย ศูนย์ฯ บ้านน้ำบ่อได้เห็นความจำเป็นเกี่ยวกับด้านสุขภาพ พละนาမ်ของราษฎร โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในระดับตำบล พร้อมได้ประสานงานไปยังสาธารณสุขจังหวัดขอความร่วมมือให้จัดส่งแพทย์ไปทำการตรวจสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุอยู่เป็นประจำพร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์การออกกำลังกายจากกรมประชาสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ยากจน จึงได้คัดเลือกผู้สูงอายุด้วยความเป็นธรรม จัดลำดับผู้สูงอายุเข้ารับเบี้ยยังชีพคนละ 200 บาทต่อเดือน จำนวน 5 คน เป็นเงิน 1,000 บาทต่อเดือน จนกระทั่งถึงแก่กรรม

ด้านการศึกษา ได้ให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชน ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงพร้อมทั้งให้บริการข่าวสารต่าง ๆ โดยประสานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน ติดตั้งอุปกรณ์ เครื่องรับสัญญาณจานดาวเทียม ณ ที่ทำการศูนย์

7.3 ความสนใจของประชาชนต่อโครงการของศูนย์

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านน้ำบ่อ เป็นสวัสดิการสังคมเชิงรุกมีกิจกรรมทั้งในด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านการป้องกันและแก้ไข ปัญหา โดยคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่และความตอบสนองแก่ราษฎรบ้านน้ำบ่อ โดยให้ราษฎรเข้ามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนมีบทบาทในการทำงาน มีเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรภายนอกเป็นผู้กระตุ้นและสนับสนุนเท่านั้น ราษฎรมีอำนาจตัดสินใจในการดำเนินงานศูนย์ฯ ทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่คัดเลือกกรรมการศูนย์ การรณรงค์หาเงินกองทุนศูนย์ เพื่อนำไป

ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ ตลอดจนการวางแผนดำเนินงานศูนย์

7.4 ความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้าน

การดำเนินงานศูนย์ฯ บ้านน้ำบ่อ ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการสร้างรั้วริมถนนคอนกรีตในหมู่บ้าน โครงการสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ราษฎรในหมู่บ้านได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี มีการบริจาคทรัพย์เพิ่มเติม เสียสละกำลังกาย แรงงาน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ส่งผลให้กิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ และของหมู่บ้านประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

7.5 ความจริงใจในการทำงานของผู้นำท้องถิ่น

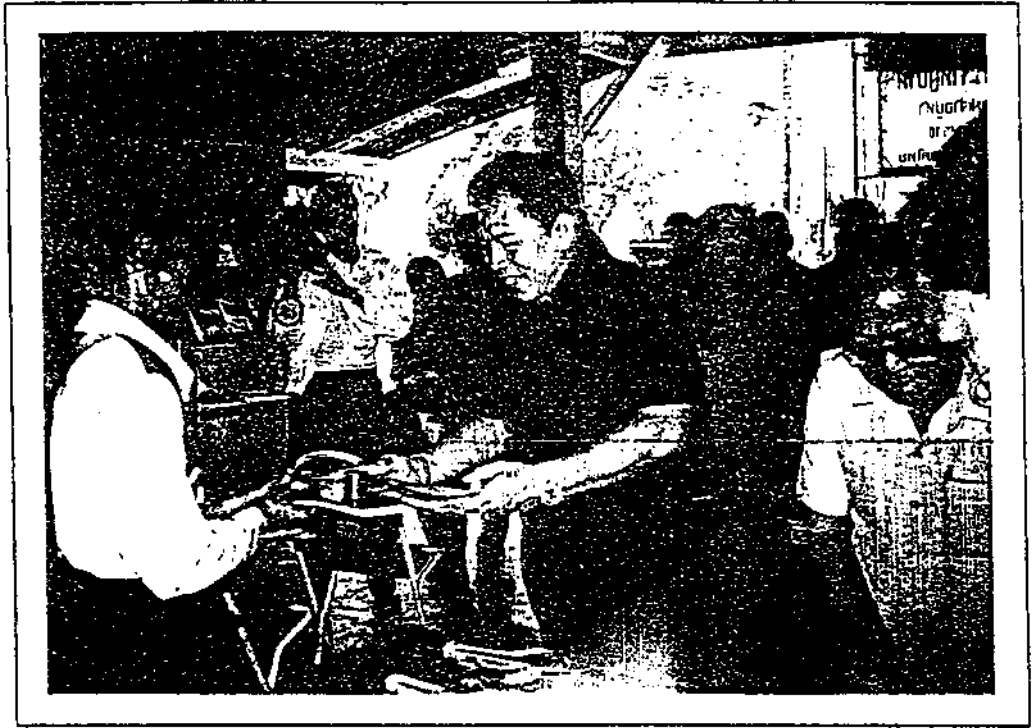
คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความจริงใจในการทำงาน เสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และเสียสละเวลาจากการประกอบอาชีพเพื่อประโยชน์ส่วนตน หันมาทุ่มเทดำเนินงานกิจกรรมของศูนย์ฯ เพื่อประโยชน์สุขของหมู่บ้านและชุมชน โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด

7.6 สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับประชาชน และระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับภาครัฐบาล

กรรมการศูนย์ฯ เป็นผู้ที่มีความประพฤติเรียบร้อย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และภาครัฐบาล ซึ่งจากการที่ศูนย์ฯ ได้ริเริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2535 ได้ร่วมกันรณรงค์จัดหาเงินกองทุนศูนย์ฯ โดยจัดให้มีการทอดผ้าป่าสามัคคีขึ้นในวันก่อตั้งศูนย์ฯ มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินจัดตั้งกองทุนครั้งแรก เป็นเงิน 35,000 บาท เพื่อนำไปใช้จ่ายในการ

ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนในหมู่บ้าน และในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ สำหรับราษฎรในหมู่บ้านได้ให้การช่วยเหลือทั้งด้านแรงงาน และ กำลังทรัพย์ เมื่อปี 2539 กรรมการศูนย์ฯ ได้ร่วมกันรณรงค์ให้ราษฎรไปลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประจำหมู่บ้าน มีราษฎรในหมู่บ้านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งครั้งนี้เป็นจำนวนมากและได้รับโล่รางวัลรณรงค์ผู้มาใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากกระทรวงมหาดไทย

กิจกรรมศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านน้ำอ

รองผู้ว่าฯ มอบ เครื่องมือ กลุ่มตัด เย็บ เสื้อผ้า

มอบ เงินยืมชีพผู้สูงอายุที่ยากจน

กลุ่มอาชีพ ช่างปูน ช่าง เดินสายไฟ

กลุ่มอาชีพตัด เย็บ เสื้อผ้า

บทที่ 8

สรุปและข้อเสนอแนะ

8.1 สรุป

จากการที่ประเทศไทยได้ดำเนินการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาจนถึงปัจจุบันอยู่ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าที่เศรษฐกิจมาเป็นลำดับและได้หลุดพ้นจากประเทศที่ยากจน แต่ผลพวงที่ตามมาด้วยความเจริญด้านเศรษฐกิจก็คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมสภาพสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปมีการแบ่งแยกและขัดแย้งระหว่างชนชั้นมากขึ้น ดังนั้นในแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 จึงได้เน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก คือ มุ่งให้คนได้รับการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม เพื่อให้สังคมไทยอยู่กันอย่างสันติสุข เอื้อเพื่อแผ้วถางซึ่งกันและกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านที่ยั่งยืนร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนการวางแผนเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเรียกว่ายุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเชิงรุกอันจะสร้างความมั่นคงระดับพื้นฐานของสังคม โดยเริ่มต้นจากความเข้มแข็งของหมู่บ้านให้สามารถช่วยเหลือตนเองและสังคมได้ ด้วยการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน ป้องกันการอพยพแรงงานไปประกอบอาชีพยังต่างถิ่น สร้างความสามัคคี รักถิ่นฐานบ้านเกิด และรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่น

กรณีศึกษาหมู่บ้านน้ำบ่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเข็ยรีใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประสบความสำเร็จได้รับคัดเลือกให้เป็นศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ระดับจังหวัด อันเป็นผลเนื่องมาจากความพร้อมเพรียง

ของมวลหมู่สมาชิกและกรรมการศูนย์ ตลอดจนการเสียสละแรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์ เพื่อพัฒนาหมู่บ้านให้เข้มแข็ง คณะกรรมการศูนย์มีความเข้าใจปัญหาของชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์อย่างดียิ่ง ผู้นำท้องถิ่นมีความจริงใจในการทำงาน ตลอดจนการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับประชาชน และผู้นำท้องถิ่นกับภาครัฐบาล จากผลการดำเนินงานของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรบ้านน้ำบ่อดังกล่าว สามารถเป็นแบบอย่างให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในท้องที่อื่น ๆ ศึกษาและนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามให้เกิดความสำเร็จได้

8.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ สามารถจะนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขได้ดังนี้

(1) ด้านบุคลากร

- ควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะให้คำปรึกษาหารือ พร้อมข้อชี้แนะต่าง ๆ ให้แก่คณะกรรมการศูนย์ฯ ได้ อาจจะทำให้มีการฝึกอบรมสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานแต่ละภาค

- จัดฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน ให้สามารถร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหของชุมชน รวมทั้งให้เห็นถึงความสำคัญของการเสียสละ การทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อประโยชน์สูงสุดของราษฎร ตลอดจนความมั่นคงของหมู่บ้าน ชุมชน และประเทศชาติในที่สุด

- จัดฝึกอบรมสัมมนาคณะกรรมการศูนย์ฯ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ให้มีความเข้าใจในหลักการของศูนย์ฯ ตั้งแต่การจัดตั้ง การคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรม

มโนธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และความเสียสละเพื่อส่วนรวมในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน ผู้ด้อยโอกาส เนื่องจากการปฏิบัติของคณะกรรมการศูนย์ยังมีได้รับคำตอบแทนในการดำเนินงาน

(2) ด้านการบริหารและดำเนินงาน

- การเลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์ฯ ควรดำเนินโดยโปร่งใส ราษฎรสามารถตรวจสอบได้ ไม่เล่นพรรคพวก ญาติพี่น้อง และการดำเนินกิจกรรมของศูนย์ฯ ในการช่วยเหลือ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนผู้ด้อยโอกาส โดยผ่านมติที่ประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ

(3) ด้านข้อมูล

ศูนย์ฯ ต้องจัดทำข้อมูลศูนย์ต่าง ๆ อาทิเช่น ทะเบียนรายชื่อผู้ซึ่งได้รับการช่วยเหลือประเภทเด็กกำพร้า เด็กถูกทอดทิ้ง สตรีหม้าย ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุ และประเภทพิการ ทุกสภาพในหมู่บ้าน โดยให้จัดเป็นหมวดหมู่ ปรับปรุงข้อมูลทะเบียนดังกล่าวให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการวางแผน และวิเคราะห์ในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนเป็นข้อมูลให้แก่ภาครัฐ และภาคเอกชน

(4) การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล อ.บ.ต.

ให้ส่งเสริมรูปแบบประสานการปฏิบัติงานระหว่างศูนย์ฯ กับองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล อ.บ.ต.พ.ศ. 2537 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลของ อ.บ.ต.ในด้านสวัสดิการสังคม ต้องให้การดูแลเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ประสบสาธารณภัย เป็นต้น อันเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสของศูนย์ฯ ที่ต้องให้การช่วยเหลือเช่นเดียวกัน ประกอบกับองค์การบริหารส่วนตำบล อ.บ.ต.มีความ

เป็นอิสระในการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสังคมทากศูนย์ฯ จัดทำแผนช่วยเหลือประชาชน ผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล อ.บ.ต. แล้วบรรจุเข้าแผนพัฒนาตำบลจะนำให้ศูนย์ฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ หรือทรัพยากรอื่น ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบล อ.บ.ต. ในการช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เสมือนหนึ่งศูนย์ฯ เป็นเครือข่ายด้านสวัสดิการสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล อ.บ.ต. ในระดับหมู่บ้าน อันจะทำให้ราษฎรผู้ประสบความเดือดร้อนได้รับประโยชน์โดยตรงและรวดเร็ว จากองค์กรระดับท้องถิ่น ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์ฯ จะสัมฤทธิ์ผลในการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาส ตามภาระกิจที่ได้รับมอบ อันเป็นการประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายซึ่งประชาชนคือผู้ได้รับประโยชน์สูงสุด

(5) ด้านผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและ
อาสาสมัครประชาสงเคราะห์

ให้ส่งเสริมผู้ประสานงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครประชาสงเคราะห์เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อน ผู้ด้อยโอกาส และเป็นผู้ประสานงานระหว่างจังหวัดกับหมู่บ้าน กับองค์กรสวัสดิการสังคม และองค์กรภาคธุรกิจเอกชน เพื่อนำทรัพยากรต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมายในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อทดแทนการขาดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์อำเภอหรือมีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานภาคสนามในระดับหมู่บ้าน

กล่าวโดยสรุปจากกรณีที่มีผู้เสนอผลงานได้ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนี้ว่า บ่อ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเข็รใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จะทำให้ทราบแนวทาง

ในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนงานโครงการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในส่วนต่าง ๆ คือ การพยายามให้ความรู้และการพัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชน การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวางแผน การสนับสนุนให้องค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วม ตลอดจนการประสานการปฏิบัติกับองค์กรที่มีหน้าที่บริหารงานในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะเป็นที่มาหรือยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงพื้นฐานของสังคม

บรรณานุกรม

หนังสือ

กรมประชาสงเคราะห์, นิตยสารการประชาสงเคราะห์ (มีนาคม - เมษายน 2539).

กองการสังคมสงเคราะห์เอกชน กรมประชาสงเคราะห์, ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน "ที่พึ่งของราษฎร องค์การของประชาชน" (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

การประชุมเชิงวิชาการประจำปี 2535 เรื่อง ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่องานสวัสดิการสังคม (31 กรกฎาคม - 1 สิงหาคม 2535) โดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยและสมาคมนักศึกษาเก่าสังคมสงเคราะห์.

โมฆิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, การพัฒนาประเทศไทยแนวคิดและทิศทาง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533.

ชาญ พันธุมรัตน์, เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง บทบาทของงานประชาสงเคราะห์ ในการป้องกันและแก้ปัญหาสังคมเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด 2527).

แผนพัฒนาชนบท ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544).

ศรีวงศ์ สุมิตร, สาลีณี วรรณบูร, เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ (โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536).

อิระวัชร จันทประเสริฐ, บุคคลศาสตร์เชิงรุกเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่
หมู่บ้าน กรณีศึกษา ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน.
เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ, การวิจัยทางสวัสดิการสังคมเพื่อ
พัฒนาสังคม โดยสมาคมนักสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
วันที่ 21 - 11 มีนาคม 2539.

112.05.6
0637ท
2540

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน
และสวัสดิการสังคม

00578

ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำ